

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

La comunitat de petits a fora: les passejades d'El Martinet.

Margalida Perelló Reus

Grau d'Educació Infantil

Any acadèmic 2015-16

DNI de l'alumne: 43194989-T

Treball tutelat per Maria Ferrer Ribot

Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació

Autor		Tutor	
Sí	No	Sí	No
☒	☐	☒	☐

Paraules clau:

Contacte, natura, infància, espai i temps.

Key Words:

Contact, nature, childhood, space and time.

Resum

Els infants del s.XXI són nadius digitals, per tant, no juguen tant a l'aire lliure com abans i viuen en una societat amb un estil de vida accelerat. No obstant, un espai on es permet que els temps siguin més plàcids i calmats és la natura. Actualment, hi ha gran interès en aquest tema i així ho demostren diferents autors com Richard Louv, Heike Freire, Silvia Collado o José Antonio Corraliza. L'escola El Martinet de la barriada de Ripollet a Barcelona, ho té molt clar i demostra aquesta importància marcant "El contacte amb el món" com un dels seus eixos, perquè creuen en la necessitat biològica dels infants del contacte amb l'entorn.

En aquest treball es presenta la rellevància del contacte directe amb la natura a través d'observacions de les sortides en espais naturals, a partir de les quals s'ha analitzat la manera de fer d'El Martinet respecte a aquest tema, així com les relacions i els jocs que es desenvolupen i els beneficis que aporten als infants.

Paraules clau

Contacte, natura, infància, espai i temps.

Abstract

Children of the 21st century are digital natives, so they don't play outdoors as much as before and they live in a society with a busy lifestyle. However, staying in contact with nature allows children to enjoy with more peaceful and calm times. Currently, this topic presents a high interest and different authors such as Richard Louv, Heike Freire, Silvia Collado and José Antonio Corraliza focus on that. El Martinet school in the neighborhood of Ripollet in Barcelona, agree with that and shows this importance with the main point of the school "The contact with the world" because they believe in the biological need of children to be in contact with the environment.

This essay presents the relevance of direct contact with nature through observations on excursions in natural surroundings. These data have provided me the necessary information to analyze how El Martinet works on this issue and also study the relationship and games developed as well as the benefits that confer to children.

Key Words

Contact, nature, childhood, space and time.

ÍNDEX

	Pàg.
1. Introducció.....	1
2. Objectius.....	5
3. Fonamentació teòrica	
3.1 La importància del contacte amb el món natural.....	6
3.2 Beneficis i prejudicis del contacte directe amb la Naturalesa.....	9
3.3 La vivència dels espais naturals i els seus temps.....	12
3.4 Les sortides escolars a l'entorn natural: una possibilitat més d'aprenentatge...	16
4. Opció metodològica	
4.1 Metodologia qualitativa.....	18
4.2 Tècniques de registre.....	19
5. Treball de camp	
Contextualització.....	22
5.1 Presentació de resultats.....	27
5.2 Anàlisi de resultats.....	33
6. Conclusions.....	47
7. Referències bibliogràfiques.....	53

Annexos

- Annex I: Exemple full informatiu sortides
- Annex II: Exemple full informatiu Camp dels Militars
- Annex III: Model d'entrevista a mestres
- Annex IV: Model de converses amb infants

- Annex V: Full informatiu Colònies
- Annex VI: Història Indis
- Annex VII: Cronograma
- Annex VIII:
 - Índex de taules
 - Índex de fotografies

1. Introducció

La línia temàtica en la qual es basa el meu treball de fi de grau és la vivència de l'espai i el temps a l'Educació Infantil. Penso que és un tema que engloba i possibilita molts tipus de treballs i fer-ho des de diversos enfocaments, perquè els espais i temps que es poden investigar són infinits. Per exemple, l'espai vital, l'espai interior, l'espai exterior, espais comunitaris, espais públics i un seguit infinit d'exemples. Per aquest fet, he hagut de seleccionar quin espai-temps vull estudiar o què vull saber sobre el temps i l'espai.

He elegit el tema del meu TFG tenint en compte l'escola on a dia d'avui estic realitzant les pràctiques, en aquest cas, l'escola El Martinet. Una escola pública pionera en metodologies educatives innovadores, que es troba situada a Catalunya, al terme de Ripollet.

He volgut enfocar el meu estudi a l'escola El Martinet, perquè a dia d'avui està sent un gran referent per a moltes escoles que actualment fan canvis i per mestres interessats en noves metodologies. Per tant, he cregut oportú aprofitar les meves pràctiques en aquest centre i focalitzar el meu treball fi de grau, en algun aspecte treballat a El Martinet.

Durant les primeres setmanes a l'escola, he estat pensant què era el que me feia ganes investigar del Martinet, i han estat molts els temes que m'interessen.

Però me n'he adonat que l'espai que m'interessa estudiar és l'exterior, però no és el jardí el que em crida més l'atenció, ja que aquest és un espai que tenen molt pensat. També, hi ha diversos estudis d'aquest espai, com per exemple el llibre de l'escola El Martinet que es diu *...a fora*, o els treballs que realitzaren les practicants de l'any passat.

Aquests fets, m'han fet reflexionar quin és el meu interès real d'estudi. Me n'he pogut adonar que va cap un altra camí. El que m'interessa analitzar són espais naturals de qualitat i que no hi hagi una massificació de gent, seguint els criteris d'elecció d'aquests tipus d'espai de les mestres d'El Martinet, a més, examinar que proporciona als infants el contacte directe en espais naturals.

M'he decantat per aquest tema gràcies a que he pogut viure en primera persona diverses sortides de la Comunitat dels Petits de l'escola El Martinet. Per la il·lusió que hi posa la meva tutora de pràctiques quan fem sortides i per la convicció de benestar i beneficis que ofereixen

aquestes sortides als infants. A més, el fet d'estar de practicant a un espai d'infants de 5 anys, m'ha facilitat tenir més possibilitats d'observació. Ja que és l'edat que fan més sortides¹.

Des de la primera sortida al Camp dels Militars, vaig poder observar les múltiples possibilitats d'aprenentatge, relació, comunicació, entre d'altres, que ofereix la natura. També, vaig viure com es cerca el benestar de cada un dels infants. Tots aquests fets m'han fet quedar meravellada de la manera com es desenvolupen les sortides a l'escola El Martinet. I pel que he pogut observar, aquests espais faciliten el benestar, perquè hi ha tants racons com necessitats tenen els infants, així podent ser gairebé totes cobertes. I com bé diu Abelleira (2015) "valorem la calma, l'assossec, la no supeditació a horaris com a condició per al coneixement i per a la veritable saviesa" (pàg.26). Perquè a espais naturals on es viuen temps calms i plàcids també són molts els aprenentatges que aconseguixen els infants. Per aquests motius el meu interès en fer un estudi sobre l'espai i els temps naturals².

A més, comentar que aquest interès ja em sorgeix de les pràctiques de l'any passat a l'escola de 0-3 anys, Els Molins, de Sencelles. Ja que allà també es demostrava un gran interès pel contacte amb la natura i en la mesura del possible sortíem a fer passejades amb els nens de tres anys. Esmentar que eren moments molt agradables, tant pels adults com pels infants. Era conèixer nou món i aquest fet els proporcionava molta emoció, les ganes de sortir ja es vivia dins l'espai, quan s'anaven posant les sabates. Tot i ser un espai més obert i sembla que pot crear més caos, els infants anaven tranquils i podíem gaudir de passejar.

Per aquests motius el tema del meu TFG és la importància del contacte amb el món natural. Tenint en compte els temps lents i plàcids, relacionats amb els ritmes naturals que comporta el contacte amb l'entorn natural.

A l'escola El Martinet, creuen que el contacte directe amb la naturalesa és beneficiós pels infants. Per això, partint d'aquesta hipòtesi faré una investigació, perquè tot i que les mestres són molt conscients del que fan, no són molts els referents que tenen sobre el tema, ni tenen gaire escrit sobre les sortides i la importància que hi veuen en això. D'aquesta manera penso que el meu TFG pot ser una bona aportació per a l'escola, ja que, a més de fer un estudi teòric sobre quina és la rellevància de la relació amb el món natural i quins beneficis pot aportar als infants, estic fent una observació directa dels espais naturals on fan les passejades els infants

¹ Els infants de cinc anys surten quinzenalment al Camp dels Militars i els de quatre anys cada tres setmanes. A

² Al punt 5.1 Presentació de resultats, hi ha la taula 6 on s'especifiquen els paràmetres d'observació marcats.

de la Comunitat dels petits de l'escola El Martinet, amb la finalitat d'aprofundir, ordenar i dotar de coherència les sortides.

Finalment, m'agradaria comentar breument el tractament que s'ha fet del tema fins a dies d'avui.

A nivell europeu hi ha investigacions que esmenten que a Dinamarca des dels anys cinquanta s'ha pres consciència sobre escoles a l'aire lliure i es preocupen d'aquests tipus d'escolarització. A més, a Noruega i Finlàndia, com es sap, són països amb molts bons resultats educatius i també és molt freqüent un tipus d'escolarització on es dona importància al contacte amb el món natural. Però si ens aturem a mirar a nivell espanyol, no és fins fa pocs anys que es parla d'escoles amb contacte directe a la natura i que es veu com a un factor positiu pels infants. Per exemple no és fins el 2012 que la comunitat de Madrid va aprovar el projecte de la primera "bosque-escuela".

Per tant, ens trobem que depèn molt de cada comunitat, és a dir, depèn de la implicació que tenen amb els temes educatius i mediambientals. Conseqüentment això pot dur a que les escoles s'impliquin o no en aquests temes i, per tant, vegin important o no el contacte amb la natura. De totes formes cal dir que existeixen diferents col·lectius que parlen de la importància del contacte directe amb la natura. I per tant, a dia d'avui hi ha més gent implicada en aquests temes. Com per exemple, el col·lectiu anomenat, El Safareig³, format per una parella de mestres jubilats, que fan acompanyaments de millora d'espais exteriors i constantment parlen d'aquest interès per aconseguir espais educatius diferents i naturals. Un altre exemple és l'Associació Saltamontes⁴, un grup de joc a la naturalesa.

És a l'escola El Martinet on també es veu reflectit aquesta importància pel contacte amb el món físic i creuen que a l'aire lliure si que es pot aprendre, sense necessitat de les clàssiques aules.

Per tant, aprofitant que estic fent pràctiques a un context on es dona cabuda al contacte directe amb la naturalesa, aprofundiré en aquest tema que és del meu interès. Però, per fer una bona investigació, cal tenir molt clar en què vull focalitzar la mirada, és per això que abans de res m'he plantejat un seguit de preguntes.

³ <http://www.elsafareig.org/>

⁴ <http://grupojuegonaturalezasaltamontes.blogspot.com.es/>

- Com haurien de ser els espais naturals elegits per anar d'excursió, per què aquests promoguin els màxims beneficis per les persones, en concret als infants de 3 a 6 anys?
- Quins beneficis més concretament promouen els espais naturals?
- Els espais naturals ajuden a promoure uns temps més lents i plàcids?
- Quin tipus d'acompanyament, fa l'adult als infants durant les sortides?

Finalment, confio poder anar contestant les anteriors preguntes al llarg del treball. I fer-ho d'una manera profunda i no pas de forma anecdòtica, és per això, que es dedicarà temps a aconseguir una recerca bibliogràfica acurada i una bona feina de treball de camp, per tal d'ajudar a contestar les anteriors qüestions.

2. Objectius

En aquest apartat exposaré els diferents objectius que es volen aconseguir amb aquest treball d'investigació, classificats en generals i específics.

- **Objectius generals:**

- **Investigar la importància i els beneficis del contacte amb la natura pels infants.**

Cal cercar referents que parlin de la importància del contacte directe amb la natura, per tal d'aconseguir una fonamentació teòrica sobre la importància que dona l'escola El Martinet a realitzar passejades a zones naturals, per tant, poc urbanitzades.

- **Objectius específics:**

- **Esbrinar la vivència del temps als espais naturals.**

És a dir, fer una aproximació de quin és el ritme que es viu als espais naturals, per tal de conèixer si promou temps ràpids i estressants o lents i calmats. Així com conèixer la naturalesa humana, per tal d'entendre com és d'important respectar el ritme natural de cada infant.

- **Observar i descriure les sortides dels infants de la Comunitat dels Petits de l'escola El Martinet.**

Amb el propòsit de fer visible l'espai natural com un espai més d'aprenentatge.

- **Revisar i analitzar la informació recollida durant les sortides de la Comunitat de Petits de l'escola El Martinet.**

Per tal d'interpretar de forma acurada i rigorosa la informació recollida a les sortides d'El Martinet i, a més, poder donar evidències d'allò viscut.

3. Fonamentació teòrica

En aquest apartat s'exposarà la importància que té per als infants el contacte directe amb la naturalesa i es farà un recorregut per diferents aspectes relacionats amb aquest tema. L'explicació principalment es basarà en idees i referències de quatre autors.

En primer lloc Richard Louv, un periodista americà i gran estrella de l'educació ambiental. Pel que fa referència en aquest aspecte, ell destaca pel llibre *Last child in the Woods (2005)*, on planteja la hipòtesis d'un nou concepte, el Trastorn per Dèficit de Naturalesa (TDN), del qual en parlaré més endavant. En segon lloc, comentar que durant l'estudi també referenciaré a Heike Freire, escriptora, periodista, consultora i pedagoga especialista en innovació educativa, la qual defensa la pedagogia verda i així ho exemplifica en el llibre *Educar en verd. Idees per apropar els nens i les nenes a la naturalesa (2011)* i finalment, Silvia Collado, que és professora i psicòloga social i José Antonio Corraliza, és sociòleg, psicòleg social i professor, els quals parlen del tema estudiat en el llibre *Conciencia Ecológica y bienestar en la infancia. Efectos de la relación con la Naturaleza (2016)*.

3.1 La importància del contacte amb el món natural

Anys enrere es parlava de que la infància, període comprès des del naixement fins a l'adolescència, era una època en què els nens es passaven temps jugant a fora; al voltant de les seves cases, al camp, al bosc, etc. Aquests eren els espais de joc freqüentats pels nois fins a una edat bastant elevada. En canvi, avui en dia es passa molt poc temps en espais oberts. Com diu Freire (2011). "Fins al començament dels vuitanta, als pobles i les ciutats d'Espanya, i en altres parts d'Europa, jugar volia dir «jugar fora» i els nens gaudien de prou llibertat i d'un territori relativament ampli per moure's i trobar-se amb altres." (pàg. 21). En canvi, els infants del s.XXI són nadius digitals, aquest fet proporciona que els nens/es des de ben petits puguin tenir contacte amb les noves tecnologies i joguines estructurades, les quals proporcionen un gran nombre d'estímul que realment no són necessaris. A més, l'estil accelerat de vida que solen dur les famílies no ajuda a respectar els ritmes naturals dels infants. Per tant, el que hem d'aconseguir, és tornar a connectar amb la naturalesa i no permetre una infància entre parets i tecnologia (Freire, 2011, pàg.16). Perquè això ens duu cap a una cultura agorafòbica, és a dir, s'està creant una por pels espais amplis i oberts, espais que realment són molt més saludables i que permeten sentir-te lliure. Per aquest fet,

caldria que les famílies i l'escola treballessin unides per a mantenir una relació amb la terra.

Les persones grans, de la mateixa manera que els nens i nenes, tenen la necessitat d'afecte i d'una bona nutrició, però una altra necessitat i no menys important, és la necessitat innata del contacte amb el món natural, la qual s'anomena *biofilia*, entesa aquesta com aquella actitud capaç d'assegurar la supervivència a la terra, pel fet que el cervell dels humans està programat per relacionar-se amb els éssers vius. Es tracta d'un signe de salut mental i física. Però cal esmentar que aquesta tendència innata a assignar el valor als processos vitals i a la importància al món natural, pot ser modelada per la cultura, i fins i tot, aquesta es pot invertir en biofòbica, que seria la por a allò amb vida. David Orr, professor d'estudis ambientals, comenta que les persones biofòbiques prefereixen les tecnologies i no els agrada tot el que sigui natural, perquè això ho perceben com a brut i ple de perills. (Freire, 2013, pàg.1)

Aquest trastorn es caracteritza per una mena d'analfabetisme ecològic i les creences següents:

- El món natural és exclusivament material i inert (mort) i no mereix cap respecte.
- Els éssers humans som superiors als animals i ens n'hem de distanciar.
- La natura és un objecte inanimat, una mena de magatzem immens de provisions amb què ens relacionem de manera objectiva: pesant, mesurant, calculant, etc.
- L'ésser humà ha de transformar la naturalesa en alguna cosa útil per a si mateix, per exemple en riquesa.

(Freire, 2011, pàg.18-19).

A més Louv, (2005 citat en Freire, 2010, pàg.73) afirma que per a les noves generacions, la naturalesa és més una abstracció que no una realitat. Per tant, no hem de permetre que l'actual societat no es pugui beneficiar del contacte amb la naturalesa, perquè són molts els guanys que ens ofereix.

El context escolar que estic estudiant, l'Escola El Martinet del municipi de Ripollet, demostra una gran importància cap els espais oberts i naturals i, per això, possibilita

aquest contacte directe amb la natura. Per exemple, una de les mestres diu “ Crec que és molt important perquè tenir contacte amb la natura és estar en contacte amb la vida (...) Estar en contacte amb la natura permet als infants obrir-se al món, a la seva meravella i a la seva bellesa” (Montse, mestra 4 anys).

A la Comunitat de Petits⁵, els nens de cinc anys assisteixen quinzenalment durant tot un matí a un camp natural proper a l'escola, mentre que els de quatre hi van cada tres setmanes. A més, a tots els cursos de la Comunitat, es realitzen excursions trimestrals de tot el dia a entorns naturals, com són: prats, el riu, la platja, entre d'altres, així proporcionant als infants espais de joc a l'aire lliure. Com bé diu Freire (2010) en aquests espais “Los árboles, piedras, animales y plantas del bosque favorecen la intensidad de sus juegos, la sensibilidad y creatividad de sus aprendizajes, el sentimiento de libertad y espacio personal y la capacidad para manejar riesgos” (pàg.72). Així, a l'escola El Martinet no veuen aquestes sortides escolars com una moda, o perquè cal fer una activitat lúdica, sinó perquè creuen amb la importància del contacte amb la natura i veuen aquests espais com una possibilitat més d'aprenentatge, a causa dels beneficis que proporciona als infants.

Per tal de finalitzar aquest apartat, m'agradaria acabar amb una cita, la qual reflecteix que és des de la primera infància que s'ha d'inculcar el valor per la naturalesa i proporcionar als infants possibilitats de contacte freqüent amb espais naturals.

Però és a la infància, i el seu sentit màgic del món, on es genera, i pot desenvolupar-se una consciència ecològica, basada en la força emocional que ens vincula amb la vida. Per això és important l'educació i la criança

(Freire, 2011, pàg.20-21).

⁵ Un dels punts de partida a l'Escola El Martinet, és el fet de preguntar-se i reflexionar quina imatge d'infància es té, aquest és un dels eixos clau de l'escola i que constantment estan revisant. Volent donar resposta a aquest i els altres eixos del projecte, les Mestres de la Comunitat de Petits han extret uns punts claus de la Comunitat de Petits, aquests sorgeixen de pensar i contestar què és el que necessiten els nens i nenes de 3, 4 i 5 anys.

- Establir vincles de confiança amb els adults i altres infants.
- Oferir el moviment lliure i autònom.
- Tenir experiències riques en sensorialitat.
- Proposar materials pocs estructurats.
- Possibilitar reptes motrius molt diferents.

3.2 Beneficis i perjudicis del contacte directe amb la Naturalesa

Una vegada contextualitzat com es troba la societat actual en referència al contacte amb la naturalesa, explicaré un terme creat per Louv al seu llibre “The Last Child in the Wood”, el Trastorn per dèficit de Naturalesa (TDN). L'autor planteja aquest concepte com el nou mal del s.XXI, però amb aquest no és que vulgui crear una nova categoria de diagnòstic, una etiqueta, sinó que allò que pretén és alertar sobre els perills d'una educació i criança excessivament artificial i urbana. Amb aquest llibre, Louv va aconseguir que molta gent es parés a reflexionar sobre la importància del contacte amb la naturalesa i aquest fet va tenir molta repercussió en la temàtica d'educació ambiental.

Louv (2005 citat en Corraliza, J. i Collado, S., 2016, pàg.37) “utiliza el término Trastorno por Déficit de Naturaleza para referirse a las principales consecuencias negativas que las personas, pero especialmente los niños, sufren debido a no pasar suficiente tiempo en la Naturaleza”. I com bé diu Richard Louv, el principal afectat per aquest trastorn, és la població infantil urbanitzada, aquella que no té contacte directe amb la natura.

Els últims anys, diferents estudis científics, com per exemple alguns realitzats pel CEP dels Estats Units⁶, d'altres per escoles bosc, etc. Han anat confirmant la importància del joc a l'aire lliure.

Els nens que estan en contacte amb la natura desenvolupen més habilitats motores de coordinació, equilibri i agilitat, tenen més capacitat d'atenció, raonament i observació, tenen menys estrès, són més capaços de suportar situacions adverses o cauen malalts amb menor freqüència.

(Hervàs, 2015, pàg.2)

Per exemple, el psicòleg Corraliza, ha seguit estudiant aquest trastorn. En concret, aquest explica que el TDN⁷ dona nom a un conjunt de problemes que genèricament s'anomenen malalties psicoterràtiques, que són trastorns que tenen el seu origen en una deficitària o patològica relació amb l'entorn en què vivim. També parla d'alguns dels símptomes relacionats amb aquesta falta de naturalesa. Aquests símptomes tenen a veure amb l'aparició d'ansietat, estrès, fatiga emocional, falta d'atenció, depressió,

⁶ Centro de Control de las Enfermedades y Prevención de los Estados Unidos.

⁷ Trastorn per Dèficit de Naturalesa.

devaluació dels sentits... Ahora, això pot tenir conseqüències físiques, psicològiques i comportamentals. Aquestes patologies són degudes a un estil de vida en el que utilitzem i abusem de recursos tecnològics, d'una vida sedentària, amb falta d'activitats i hàbits de contacte en espais oberts, en els quals es pugui respirar aire pur, prendre contacte amb animals, plantes i altres persones.

Es parla doncs de quatre grans patologies associades al Trastorn per dèficit de Naturalesa: l'obesitat, el trastorn per dèficit d'atenció i hiperactivitat (TDAH), malalties respiratòries, com l'asma, i l'hipovitaminosis D. S'entén per aquesta darrera la falta de vitamina D, que és la que ajuda a absorbir el calci i el fòsfor que necessiten els ossos. (Corraliza, 2014, pàg.1)

Finalment, esmentar que un dels millors tractaments per als infants, no és la medicació, sinó, la possibilitat de reconnectar amb la naturalesa com feien les generacions passades.

Los niños y las niñas precisan también del contacto con la naturaleza. Numerosos indicios apuntan que la cercanía con los árboles, el agua y otros aspectos del paisaje natural influye de forma positiva en la salud física, mental, social y espiritual de niños y niñas. Se ha constatado que el contacto con la naturaleza puede restablecer la capacidad de concentración de los más pequeños, que es la base para mejorar la cognición y el bienestar psicológico.

(UNICEF, 2012, Pàg.62)

A continuació, doncs, parlaré dels beneficis que aporta l'apropament amb la naturalesa.

Primer de tot, comentar que aquest contacte directe amb la naturalesa no ha de permetre estar millor, sinó també ser millor; és a dir, promoure nivells d'acompliment personal més adequat. Tal com assenyalen alguns autors.

El contacto con la naturaleza en edades tempranas tiene también múltiples beneficios para la salud. (...) tiene efectos beneficiosos para niños y niñas con trastornos del espectro autista, de déficit de atención, discapacitados físicos, psíquicos o sensoriales, y enfermos crónicos. Además, contribuye a la

reducción del estrés y de la espasticidad; fomenta la concentración y capacidad de atención, y permite una integración sensorial más coherente.

(Hueso, Camina, Monzón, 2013, pàg.3)

Seguidament, anomenaré un seguit de beneficis que produeix el contacte directe amb la natura. Així, es potencia la imaginació, la curiositat, la creativitat, la motivació, com també es reforça el sentit d'independència, d'orientació i l'autonomia. A més, els infants que tenen accés a l'aire lliure solen aprendre millor, estan més calmats, dominen millor el pensament crític i són més segurs. A més, amb la connexió real amb la naturalesa es redescobreixen els ritmes naturals, cosa que ajuda a desenvolupar la paciència, a saber treballar en equip i poder assumir responsabilitats. També ajuda a desenvolupar més habilitats motores, les quals són bàsiques per a poder adquirir altres desenvolupaments mentals. Per tant, el contacte amb l'aire lliure, el joc en espais oberts, el moviment, respirar aire pur, en definitiva, el contacte diari o freqüent amb la naturalesa fa que els infants estiguin més sans i feliços.

Segons Collado (2016) podem diferenciar tres tipus de beneficis:

- Físics: Els que fan referència a la salut (ex: no arribar al sobrepès).
- Psicològics: Es refereix al benestar dels infants (ex: desenvolupar la calma i no l'estrès).
- Emocionals: El respecte i conservació que es demostra cap a la naturalesa.

A continuació, marcaré quins són els principals beneficis propis dels infants fins a sis anys, que estan en contacte amb la natura. Es tracten de l'enriquiment i control del moviment, l'exploració sensorial completa; és a dir, poder tocar, ensumar, escoltar, provar, veure..., la millora de l'autocontrol i la capacitat d'enfocar l'atenció i el respecte.

Per tal de finalitzar aquest apartat, m'agradaria citar Moss (2015) que comenta "El veritable perill està en no permetre als nens la llibertat de jugar a l'aire lliure i explorar el món que els envolta. (...) Els tenim tant sobreprotegits que els limitem" (pàg.1).

Per tant, hem de permetre i possibilitar que els nens i nenes tinguin contacte directe amb la naturalesa, per tal d'aconseguir experiències enriquidores i que aconseguixin el màxim beneficis possibles dels que he mencionat anteriorment.

3.3 La vivència dels espais naturals i els seus temps

Els espais naturals, com corroboren diferents autors, per exemple Bache, 2015; Smith 2016; Freire, 2011 i pel que he pogut observar durant aquests mesos, són espais immensament estimulants, ofereixen moltes possibilitats d'experiències sensibles, possibilitats de joc i moviment, ajuden a potenciar el sentit d'independència, la confiança en les pròpies capacitats, etc. Però allò que vull destacar és que no imposen sobre la imaginació, és a dir, la naturalesa no intenta convèncer o jutjar a les persones, sinó que allò que possibilita és que les persones siguin lliures de ser o expressar la seva creativitat. No és un espai que intenta dictaminar, avaluar o fer adequar a una imatge social, sinó que deixa la persona ser ella mateixa i no la manipula, cosa que sí podria passar a un altre tipus d'espai, com per exemple n'és el cas de la ciutat.

Els llocs a l'aire lliure no contenen expectatives, ni estableixen formes de treball a priori; no hi ha en ells cap tipus de pressió i, per tant, d'estrès. (...) la natura ofereix múltiples possibilitats de joc, aventura i creació en un moment donat, i la promesa d'altres que arribaran en el futur; els entorns artificials, en canvi esgoten ràpidament les propostes una vegada que els nens les han explorat.

(Freire, 2011, pàg.48)

Per tant, és per això que hem d'aprofitar i promoure el contacte directe amb aquest tipus d'espais. Són espais no estereotipats, oberts, que possibiliten una experiència al buit; aquests espais permeten que els infants s'hi perdin, però a la vegada, s'hi retrobin. A més a més, comentar que els espais naturals que habiten els infants d'avui en dia, gairebé tots són indrets plens, ben estructurats i amb propostes pensades. Però moltes vegades aquests espais disminueixen la curiositat, la imaginació i el joc lliure, tot el contrari del que volem aconseguir. Per tant, s'haurien de potenciar els espais naturals per tal d'oferir llocs indeterminats, secrets i amb possibilitat d'exploració de l'imaginari.

L'elecció de l'espai és fonamental pel creixement de les persones, o més en particular dels infants, és per això que des de l'escola El Martinet demostren tanta importància a l'hora de fer la tria d'on anar d'excursió. Antonio Corraliza, explica que els espais on passen la major part del seu temps els nens i nenes tenen gran importància en el seu

posterior desenvolupament, ja que és en aquests espais on els infants cerquen la manera de com comportar-se, què poden fer en aquests ambients o qui són. (Corraliza, 2014, pàg.2). Doncs tenint en compte que l'espai és tan important, cal prestar atenció a la qualitat d'aquests, perquè és on creixen els infants, a més, s'ha de tenir present que els nens són més vulnerables a les condicions adverses que no els adults, per això hem de cuidar la qualitat ambiental, perquè aquesta també ajuda a tenir un millor funcionament cognitiu.

Els espais naturals, són ambients amplis i oberts que permeten als infants expandir-se físicament i mentalment, ser lliures; allà poden desenvolupar el seu joc sense interferir els uns amb els altres i en un escenari amb múltiples ambients, materials, reptes, característiques i, fins i tot, nivells diferents. Aquests materials naturals, com poden ser: pals, pedres, fulles, aigua, fang... proporcionen molts beneficis als infants, que més endavant explicaré amb més deteniment.

L'espai natural, cal comentar que ofereix múltiples possibilitats d'aprenentatge. En aquests s'hi troben diferents tipus de terrenys, zones amb diferents textures, formes, pesos, colors... A més, tots els materials que es troben a la natura estan en canvi continu, perquè factors com el temps, les estacions de l'any, el creixement i la vida duen a un procés de modificacions. Això és un procés autònom, és a dir, els materials i els espais s'estructuren a ells mateixos. Aquests canvis continus i inesperats permeten fer créixer el factor sorpresa, com diu Brucher (2012) "Esta es la razón por la cual la exploración del medio natural es tan emocionante y activa para la curiosidad del alumnado como del profesorado" (pàg. 3). I això a l'Escola El Martinet es pot evidenciar quan s'assisteix freqüentment al Camp del Militars, ja que cada sortida és diferent. A més, aquests mai perden la capacitat de meravellar-se, que com explica Freire (2011) "és una forma de coneixement sensible que pot servir al llarg de tota la vida: és font d'alegria, entusiasme i enriquiment personal, i és a la base de la motivació, la creativitat i l'aprenentatge" (pàg.128).

En aquest apartat m'agradaria seguir parlant del temps, un concepte que es pot relacionar amb l'espai. Fou Minkowski el 1908 qui va introduir aquests dos conceptes en un, anomenat espaitemps. Ho feu per tal de fusionar el temps i l'espai, ja que

aquests estan estretament connectats, és a dir, un no té sentit sense l'altre, perquè tot allò que succeeix en un espai, passa en un temps concret i viceversa.

Dit això, esmentar que el temps és un concepte físic que resulta difícil de definir, però l'experimentem cada dia i cal prendre consciència d'ell. Aquí vull explicar com s'ha de deixar viure a cada infant el seu temps. Com diu Dòmenech (2010) "En definitiva, tornar temps a la infància, perquè pugui assumir el seu propi procés de creixement cap a l'autonomia plenament responsable" (pàg. 40). Perquè avui en dia vivim en una societat totalment marcada pels horaris, sense respectar els processos naturals, a més a més, també cal tenir en compte que els temps dels nens, és diferent al dels adults, una cosa que sembla tan evident, després a la vida real costa respectar-ho.

Donant pas a la següent idea de Cols, Sargatal y Fernández (2012) "La sociedad nos acelera pero, desde la escuela, debemos desacelerar porque sabemos que los niños y niñas necesitan encontrar sus propios retos y ritmos para su aprendizaje" (pàg 1), s'ha de tenir present que l'escola El Martinet ho creu així i ho posa en pràctica.

Aquesta cita Cols, et al. (2012) "Los tiempos y los ritmos de la naturaleza son pausados, cada proceso necesita el tiempo necesario y las condiciones adecuadas. De la misma forma, los procesos educativos requieren su tiempo y sus condiciones" (pàg 1) ens exposa com la natura necessita aquests temps lents, equiparant-ho a la necessitat que també tenen els nens de temps pausats. Per això, creiem que si els possibilitem el contacte directe amb la natura, aquests infants poden interioritzar la calma, entendre que el descans i les pauses també són ben vistes i que no cal tots fer el mateix alhora, sinó que uns necessiten més temps per aconseguir un objectiu i d'altres menys; cosa que possiblement no els passi si freqüenten espais urbanitzats. Hueso, et al. (2013) ho confirmen dient "Los ritmos del mundo natural, en general más pausados que los que impone nuestra sociedad, permiten desarrollar la paciencia, les aportan serenidad y contribuyen al encuentro con su espiritualidad" (pàg.3).

Pel que fa a la societat que ens trobem actualment, és a dir, viure en un món marcat pels horaris, o també el fet d'estar en moltes converses alhora, ha creat que hi hagi persones a qui la naturalesa els sembli massa lenta, ja que la societat ens prepara per rebre molts estímuls en poc temps i poder reaccionar davant ells. Aquest fet està causant que hi hagi gent a la què avui en dia, la naturalesa els avorreixi. Una de les

conseqüències davant aquest fet és el que comenta Richard Louv (2005) “Esa adición a la velocidad y la hiperestimulación (...) está haciendo que el tiempo que pasamos en contacto con la naturaleza sea cada vez menor”. Per tal de no seguir avançant cap aquesta causa i conseqüència abans anomenades, no sols basta fer feina des de l’escola, demostrant-los la importància cap a una educació lenta, sinó que cal fer una feina conjunta des de casa. També s’ha de prendre consciència que els infants en edats primerenques no necessiten estímuls com els de les noves tecnologies, sinó que allò que necessiten pel seu bon desenvolupament i creixement és entrar en connexió amb els quatre elements naturals (aigua, aire, foc i terra), perquè com diu Freire (2011) “Els nens petits busquen intuïtivament el contacte amb els elements. En els seus primers anys de vida, se senten fascinats per l’aigua i la terra” (pàg. 76). Aquest és un dels motius que explica perquè se’ls ha d’oferir possibilitats de contacte amb la naturalesa, així podent tenir experiències directes en aquests espais, gaudint del joc lliure. Aquestes experiències necessiten temps i no el contratemps, ja que s’ha de permetre la possibilitat de contemplar i el fet d’estar amb les coses.

Per acabar aquest punt, aprofundiré en una idea abans esmentada, és el fet de les experiències directes. Actualment ens trobem davant la falta de relació amb l’experimentació directa. En la societat de l’opulència en què vivim, moltes de les vivències experimentades són a través d’un món virtual, això provoca una sobreestimulació dels infants, a través de renous estridents, colors cridaners, canvis constants... Per tant, per tal de beneficiar els infants se’ls ha d’oferir oportunitats de contacte directe amb el món, contacte amb les persones, plantes, animals... a través dels tots els sentits, i no sols dels més desenvolupats, la vista i l’oïda, sinó també l’olfacte, el gust i el tacte. I per tal d’oferir aquest contacte directe amb l’entorn, un dels espais més recomanats és la naturalesa.

La naturaleza es, para el niño, una experiencia sensorial concreta que apela a todos sus sentidos y le ofrece un conocimiento directo del medio. De ahí, el incalculable valor educativo de elementos como tierra, barro, piedras, agua o aire, tan desprestigiados y, sin embargo, imposibles de reemplazar por ningún “ingenio” humano.

(Freire, 2010, pàg.75)

3.4 Les sortides escolars a l'entorn natural: una possibilitat més d'aprenentatge

Moltes vegades a nivell escolar, es creu que els únics possibles espais d'aprenentatge són els espais interiors de l'escola. Però això no és així, els espais exteriors, són espais molt potents i com ja he mencionat a un altre apartat, són molts els beneficis que ofereixen. Per exemple, l'escola El Martinet concep com un espai més d'aprenentatge el jardí, aquest és un espai que cada dia està obert, faci sol o pluja. A més, cada vegada que elegeixen un espai per anar d'excursió es trien espais naturals, on es creu que els infants també aprendran moltes coses. És a través del joc, de l'experimentació i del contacte directe amb les coses, com s'ha de promoure que els infants assoleixin tots els aprenentatges. El joc és la base de l'aprenentatge dels infants i a través d'aquest els nens i les nenes aprenen coses imprescindibles per a la vida. És a la primera etapa de la vida (0-6 anys) i jugant quan s'aconsegueixen els aprenentatges més importants. El tipus de joc que hem de potenciar, és el joc lliure, espontani, desestructurat, constant i no controlat pels adults.

Jugando el niño se descubre a sí mismo, desarrolla su personalidad y autonomía, asimila y aprende lo que vive, se adapta al mundo que lo rodea, revive sus experiencias y descarga tensiones. Es la forma que tiene de descubrir, experimentar, explorar, crear... Si se permite al niño vivir el juego espontáneo, este se convierte, además, en una experiencia placentera, sin constantes exigencias e interrupciones por parte del adulto. Creemos que el juego espontáneo, desde una postura de acompañamiento no directivo, porque estimula a los niños a elegir su camino y les ofrece la máxima libertad a la hora de desarrollar sus habilidades y competencias, según sus intereses. También porque fomenta su autoestima e independencia y favorece el intercambio social, el respeto mutuo y la confianza en uno mismo.

(Hueso, et al. 2013, pàg.2)

És per tots aquests motius que s'elegeix com a millor forma d'aprenentatge el joc. També m'agradaria comentar que molts dels records que ens venen de la infància, són de jugar a fora i el fet de manipular alguna cosa. Per tant, possibilitem el joc amb experiències directes, perquè allò que toquem, olorem, degustem... és el que ens queda com a record. A més, els records són marcats per l'emoció, la part emocional té molta

importància, tant pel nostre benestar, com pels altres i per tal d'aconseguir un bon creixement.

Els infants cal que es sentin emocionalment segurs i protegits, cosa essencial a tenir en compte per l'adult que acompanya l'infant, per tant, l'adult en cap moment ha de marcar que és el que ha de fer l'infant, sinó oferir-li espais de qualitat i vetllar pel seu benestar.

La tasca educativa no requereix l'ús de procediments violents, com ara herbicides, pesticides o grans esporgades, per corregir el creixement o obtenir-ne el màxim rendiment. Consisteix més aviat en un procés orgànic d'acompanyament i coaprenentatge a través del qual l'adult cultiva també el seu propi interior, animat per valors d'igualtat en dignitat i respecte, i la convicció que la infància ens ha d'aportar tant com nosaltres a ella. Com un bon jardiner, no té una idea fixa sobre el que vol que arribi a ser el nen; simplement n'observa el creixement i el va ajudant a descobrir, a poc a poc, qui és, els seus dons i qualitats, les coses que li agraden, els interessos, les debilitats... També respecta i confia en els ritmes naturals dels seus desenvolupament, en la seva capacitat natural d'aprenentatge.

(Freire, 2011, pàg.12)

També dir, que les sortides escolars són moments que possibiliten enfortir vincles, principalment quan són sortides de llarga durada, per exemple unes colònies. Aquestes possibiliten la coneixença més profunda dels infants per part de l'adult i entre ells. Perquè com més temps passem junts, un enllaç emocional més fort es crea.

Com em va dir una mestra del Martinet: “Les sortides són moments on es creen moltes aliances i nous descobriments.” (Olga, mestra 3 anys).

4. Opció metodològica

En aquest apartat el lector trobarà la metodologia escollida per a la realització del treball i una breu explicació de les tècniques de registre utilitzades.

4.1 Metodologia qualitativa

En el meu treball de recerca segueixo una metodologia qualitativa. És a dir, en base a uns criteris ètics i de rigor científic, aquests els he anat revisant durant el desenvolupament de la investigació. L'enfocament qualitatiu és aquell que baix uns fonaments humanistes, s'interessa per entendre la realitat humana i social. Els estudis qualitius presten atenció al context dels esdeveniments.

Centran su indagación en aquellos espacios en los que los seres humanos se implican e interesan, evalúan y experimentan directamente. Es más, esta investigación trabaja con contextos que son naturales, o tomados tal y como se encuentran, más que reconstruidos o modificados por el investigador.

(Martínez, 2011, pàg.14)

En aquest tipus d'enfocament es recull informació descriptiva i no valors numèrics, perquè allò que es prioritza és el contacte amb les persones del context estudiat i també es cerca la comprensió i interpretació de diferents expressions humanes, com són els texts, les paraules i els gests, per tal de comprendre quina és la singularitat de les persones i les comunitats dins el seu propi marc de referència, així descrivint les pròpies paraules de les persones i les conductes observables.

En paraules de Martínez (2011) “ En este enfoque se considera que las auténticas palabras de éstos resultan vitales (...) La insistencia en la proximidad a los mundos cotidianos de las personas y en captar sus acciones proporciona un refuerzo sólido a las explicaciones que finalmente desarrolle la investigación” (pàg. 15).

L'investigador, interactua amb les persones estudiades en el seu context social, per tant, ha de ser una persona poc invasiva, empàtica, comunicativa i ha de facilitar una relació propera amb aquestes persones, i és l'investigador qui s'ha d'adaptar al lloc i a les persones estudiades.

Per acabar, comentar que el procés d'aquesta investigació ha estat dinàmic i flexible, per tal d'adaptar-me a les necessitats o canvis que han anat sorgint. Per altra banda, en tot moment hi ha hagut comunicació amb les persones implicades, interacció i compromís. Aquest compromís fa referència al pacte de, sols fer ús de les imatges per motius acadèmics i protegir l' identitat de les persones entrevistades.

Finalment, comentar que l'investigador en un estudi qualitatiu, bàsicament utilitza l'observació participant i altres tipus de tècniques no gaire estructurades. A continuació explicaré les diferents tècniques qualitatives que he fet servir per a realitzar el meu treball de recerca.

4.2 Tècniques de registre:

Per tal de recollir la informació necessària pel treball, he utilitzat diferents maneres i tècniques de registre.

Primer de tot parlaré de l'observació, l'observar permet estudiar en més o menys deteniment alguna cosa, per això, és necessari marcar quin tipus d'observació es vol fer, perquè depèn de l'aprofundiment que es vulgui aconseguir sobre el tema que s'estudia. En el meu cas, ja que volia investigar en deteniment, si l'Escola El Martinet veu important el contacte directe dels infants amb la naturalesa, m'he decantat per un tipus d'observació directa i participant. D'aquesta manera, he pogut involucrar-me més profundament en la seva manera d'entendre, perquè és important el contacte directe amb la natura. Les observacions que he anat realitzant, han estat determinades segons els dies que estaven marcades les sortides a fora de l'escola. Però, més o menys han estat de forma quinzenal amb el grup de 5 anys de la Noemí, on jo estic de practicant i de forma puntual amb grups de 4 anys i també l'altre grup de 5. A més, també he pogut observar altres sortides al Camp de Gallecs, al riu i les Colònies

- **Observació participant:** possibilita el fet de poder observar de primera mà quins són els processos que es duen a terme, saber sobre l'espai i les persones. Amb aquest tipus d'observació, fa que s'incrementi la validesa dels resultats de l'estudi. L'observació participant, permet una descripció ben detallada dels diferents esdeveniments i així es pot recollir informació objectiva. Pens que és una tasca difícil, però a mesura que vas fent observacions d'aquest tipus te'n vas fent expert. No és fàcil saber on situar-te, per no envair l'espai dels infants i que a la vegada sigui l'adequat per fer una bona observació. Per

aconseguir bones observacions, crec que es requereix paciència, temps i dedicació.

Comentar que en un primer moment jo vaig dur a terme una observació, a mode d'experiència pilot, la qual consistia en observar de forma oberta, sense establir uns paràmetres d'observació. Però després d'unes quantes setmanes ja vaig focalitzar la mirada en un seguit de paràmetres⁸.

Juntament amb les observacions, he dut a terme un treball de camp. Aquesta part no sols consta de la feina de recollida de dades, durant les observacions directes, sinó també diferents entrevistes, converses, enquestes, entre d'altres. I a continuació explicaré quines són les eines que he utilitzat per realitzar aquest treball de camp.

- **Notes de camp:** és la manera de recollir converses dels infants durant el seu joc i poder completar les explicacions visuals. Es pot dir, que són la primera forma de capturar les dades, pels observadors participatius. Quan es recullen notes de camp és recomanable que s'apunti el dia que és i fins i tot apuntar l'hora. En aquest registre no s'adapta una actitud selectiva, sinó que és una tasca posterior.

Aquest és un registre que he utilitzat durant cada sortida, m'ha estat una eina molt útil, a més, m'ha ajudat a escoltar millor als infants. Perquè si no et pares a prestar atenció en el que diuen, et perds meravelloses converses, que són materials molt potent. I t'ajuda a conèixer millor els infants i poder contextualitzar i entendre les accions que es duen a terme.

- **Registre fotogràfic:** és el que ajuda a poder captar moltes històries que es van desenvolupant durant els jocs dels infants. Aquest registre és de gran utilitat, perquè possibilita poder revisar les accions dels nens.

Fotografies també n'he fet moltes, perquè com es ve dient, una imatge val més que mil paraules. Moltes accions dels nens són mal de d'escriure, però amb un recull de fotografies s'entén molt bé.

⁸ Al punt 5.1 Presentació de resultats, hi ha la taula 6 on s'especifiquen els paràmetres d'observació.

- **Entrevistes i converses:** consisteix en comunicació interpersonal, entre l'investigador, en aquest cas jo i els subjectes d'estudi, en aquest cas les mestres i els infants de l'escola El Martinet.

He pogut passar per escrit una entrevista a diferents mestres, per tal de saber quina és la seva creença sobre la importància i els beneficis que comporta als infants el contacte amb la naturalesa. A més, he establert converses en petits grups d'infants per tal de saber com viuen i senten les sortides de l'escola El Martinet i què és el que els agrada més.

- **Recerca bibliogràfica:** aquesta recerca la faig en base a l'hipotesi " L'escola El Martinet creu en la importància del contacte amb la natura i aquest és un espai més d'aprenentatge, a més, aporta molts beneficis als infants, així ho demostra amb les sortides que duen a terme a cada una de les Comunitats." D'aquesta manera vaig fent una recerca teòrica en diferents articles, llibres i blogs, que estan referenciats més a baix.

A continuació, esmentaré les bases de dades que he utilitzat: Dialnet, google acadèmic, Mendeley i google.

Finalment, comentar que per tal d'exposar de forma atractiva i seguint la filosofia de l'escola El martinet, present una part de la informació recollida en format d'històries. Aquestes històries, són situacions rellevants, on s'inclouen fotografies, converses entre infants i diverses explicacions. Aquestes històries es troben als annexos. Per realitzar aquestes històries, he utilitzat el programa InDesign, què és el que utilitzen les mestres de l'escola.

5. Treball de camp

Aquest apartat consta d'una breu explicació del tipus de sortides que realitzen i els espais que han visitat aquest any la Comunitat de Petits d'El Martinet. També es presenten els resultats de les observacions que he realitzat i finalment s'analitzen aquests.

Contextualització:

Un cop s'ha estudiat la importància del contacte directe amb la natura pels infants, de la vivència d'aquests espais i el seu temps, dels beneficis que pot tenir el contacte amb l'entorn, entre d'altres aspectes, passaré a explicar les sortides de l'escola El Martinet i seguidament exposaré i analitzaré la informació recollida, ja sigui a mode d'entrevista, fotografies o notes de camp.

En el moment que han d'elegir on anar d'excursió, m'explica la Noemí (mestra de 5 anys) que els criteris que segueixen és que “sigui un espai natural de qualitat. Un espai sense massificació de gent. (...) També un entorn que algú conegui i on s'hi pugui estar bé. No molt lluny de l'escola.” Per tant, ja és a partir d'aquest moment quan demostren que els espais naturals són espais de qualitat per assistir-hi amb infants, perquè aquest és el criteri base d'on parteixen per elegir les sortida que realitzaran.

A mode d'introducció explicaré breument les sortides a entorns naturals que es realitzen a la Comunitat de Petits d'El Martinet i més concretament parlaré d'algunes de les que s'han realitzat aquest curs escolar 2015-2016.

A la Comunitat de Petits es realitzen sortides al Camp dels Militars, tres sortides amb autocar, una cada trimestre, a diferents espais naturals. Un cop a la platja, un a la muntanya i l'altra al riu. Una sortida més especial, les Colònies, amb els grups de 5 anys.

Les sortides amb autocar són de tot el dia, és a dir, de 9 a 16h. Per tant, han de portar esmorzar i dinar. En canvi, quan es va al Camp dels Militars, l'horari és de 9 a 12:30h i sols han de portar esmorzar, esmentar que aquests dies els esmorzars poden ser especials, no cal que sigui fruita o fruit secs com cada dia.

Per altra banda, pel que fa a les Colònies són tres dies i sols es duu l'esmorzar del primer dia, ja que a la casa es prepara el menjar.

Aquests dies els acomiadaments dels nens es fan als espais de referència, com és habitual. Les famílies no acompanyen els infants fins a l'autocar, ni han d'esperar a fora per veure

com surt l'autocar, ja que les mestres han comprovat que aquesta sortida de l'escola i inici de la sortida, és més plàcida d'aquesta manera. En canvi, a l'arribada, si que venen a cercar els nens a l'autocar i es recomana puntualitat, perquè els nens arriben molt emocionats de la seva aventura i esperen trobar als familiars a la sortida de l'autocar per contar-los tot allò que han viscut.

Cal fer referència als grups d'infant de tres anys. Ells no comencen a fer sortides fins al segon trimestre. El fet de que sigui així està molt pensat. Les mestres de la Comunitat de Petits em comenten diferents aspectes de perquè es fa d'aquesta manera.

A principi de curs molts dels infants de tres anys encara estan en període d'acompanyament, és per això, que fer sortides abans del segon trimestre és forçar alguna cosa, perquè no tots els nens estan preparats. Per tant, abans de fer sortides els infants s'han de trobar bé a l'escola i han d'haver pogut establir bons vincles i forts amb les mestres que després els acompanyaran a les sortides. D'aquesta manera si es respecten aquests temps, després els nens i nenes viuen les sortides amb molta alegria i ganes.

A continuació, passaré a explicar i mostrar amb fotografies quins han estat els espais naturals visitats aquest curs escolar i després a la part de presentació de resultats, fotografies dels tipus de joc i accions que es dugueren a terme. Les fotografies tenen un peu de foto el qual explica l'acció realitzada i a quin espai, per tal de facilitar al lector la comprensió d'aquests, exposaré una taula amb l'explicació de cada abreviatura, en forma de llegenda.

Llegenda abreviatures espais
CM → Camp dels Militars
CG → Camp dels Gallecs
Co → Colònies
RC → Riu Colobrer
PG → Platja Gavà

Taula 1: Llegenda abreviatures espais

Aquest any les sortides han estat:

Al *Riu Colobriers*, aquest es troba al municipi de Sabadell i es troba en un indret molt bonic, ple d'espècies vegetals i fauna.

Foto 1: RC1

Foto 2: RC2

La sortida a la muntanya ha estat al *Camp dels Gallecs*, és un espai rural que està situat entre els termes municipals de Mollet del Vallès i Paret del Vallès i que engloba una àrea natural de 755 hectàrees. És un espai de gran interès paisatgístic que es deu al fet que es tracta d'un dels últims espais sense urbanitzar de la comarca.

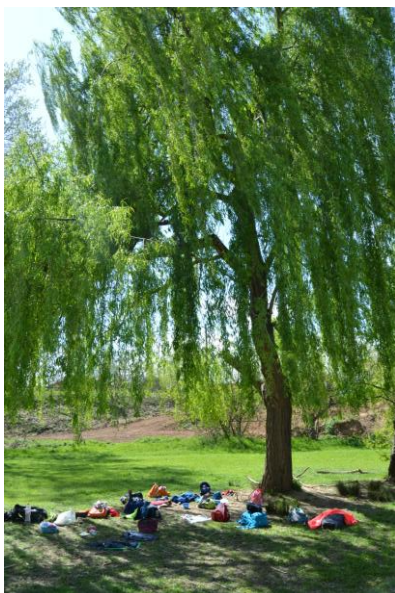

Foto 3: CG 1

Foto 4: CG2

La sortida a la platja va ser a *Gavà*, es troba situada al municipi de Baix Llobregat. Aquesta platja està limitada per una extensa pineda litoral i encara conserva un sistema dunar.

Foto 5: PG1

Però a més a més, els infants de 5 anys assisteixen cada quinze dies al *Camp dels Militars*, un espai natural proper a l'escola, el qual si pot arribar a peu. I els infants de quatre anys un cop al mes.

Foto 6:CM1

Foto 7: CM2

Les Colònies s'han realitzat a una casa de colònies, La *Comademunt*, és una masia pairal que està situada a la població de Batet de la Serra, a pocs minuts del centre d'Olot, ubicada dintre el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, envoltada de boscos, prats i camps de conreu.

Foto 8: Co1

Foto 9: Co2

A continuació, passaré a parlar d'alguns *aspectes organitzatius* a haver de tenir en compte alhora de programar les sortides escolars.

Per tal, de poder dur a terme aquestes sortides, és necessari que a principi de curs les famílies signin una autorització de consentiment, perquè els infants puguin participar en aquestes. És per això, que l'escola prepara una autorització anual, de caràcter general. I abans d'anar de colònies, es realitza una autorització especial, on també es demana quines al·lèrgies o intoleràncies pot tenir l'infant.

A més, també s'han de donar alguns avisos a la Conselleria d'Educació, cal notificar a aquesta les dates que es saben amb antelació o dates aproximades i les que no es saben, es notifiquen a través del Pla anual de Centre que s'aprova a principi de curs en el Consell Escolar.

Doncs bé, alhora d'avisar de les sortides, cal programar-ho amb temps suficient per demanar autocar, avisar el servei de menjador i a les famílies. Tot i que en la majoria del possible s'intenta programar-ho a principi de curs, per saber més o menys que es farà i no solapar dues activitats.

Comentar que a l'escola per tal de gestionar aquests tràmits, són les mestres qui fan els tràmits, realitzar els papers informatius per l'espai⁹ i les llibretes¹⁰ dels infants, avisar al menjador, a l'autocar i fer arribar un paper amb les dates; als acompanyants de les sortides (mestres, practicants o monitors de menjador).

⁹ Consultar els annexos I-II

¹⁰ Consultar els annexos I-II

5.1 Presentació de resultats

A continuació es presenten un seguit de graelles on s'exemplifica les observacions que he dut a terme durant aquests mesos. En aquestes es pot observar a quin espai natural he fet l'observació, quin dia, el grup d'edat i la mestra acompanyant.

Observacions Camp dels Militars		
Dia	Grup d'edat	Mestra acompanyant
9 febrer	5	Noemí
17 febrer	4	Txell
24 febrer	5	Dora
25 febrer	5	Noemí
15 març	5	Dora
16 març	4	Txell
18 març	5	Noemí
19 abril	5	Noemí
26 abril	5	Dora
27 abril	5	Noemí
3 maig	4	Txell
19 maig	4	Montse
24 maig	5	Noemí

Taula 2: Observació CM

Observacions Camp dels Gallecs		
Dia	Grup d'edat	Mestra acompanyant
9 març	4	Montse
4 març	5	Noemí
11 març	3	Olga
15 abril	4	Txell

Taula 3: Observació CG

Observació Colònies		
Dia	Grup d'edat	Mestra acompanyant
6 abril	5	Noemí, Carolina
7 abril	5	Noemí, Carolina
8 abril	5	Noemí, Carolina

Taula 4: Observació Co

Observació Riu Colobrers		
Dia	Grup d'edat	Mestra acompanyant
26 maig	5	Noemí

Taula 5: Observació RC

Seguidament es pot consultar la taula d'observació que vaig utilitzar, per tal de fer una bona revisió de les sortides de l'escola El Martinet i que aquesta fos més acurada.

Els paràmetres establerts són els següents:

Paràmetres d'observació
<p>1. Possibilitats <u>d'espais</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hi ha espais per enfilel·lar-se? (arbres, estructures alçades, rampes, ponts, gronxadors...) - Amagatalls? (cabanes, coves, túnels) - Es poden transformar elements? (Aigua, terra...) - Es poden baixar elements verticals?
<p>2. Quines possibilitats de <u>joc</u> crec que possibilita(nom de l'espai natural)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Joc creatiu/imaginatiu - Joc simbòlic - Joc motriu Joc de gènere
<p>3. <u>Relacions</u> que s'estableixen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Entre infants - Infant-adult - Adult
<p>4. És un espai que facilita la <u>comunicació</u> amb els altres? Com es solen comunicar? (mirada, gest, parla...)</p> <p>Observacions:</p>
<p>5. Organització</p> <p>Observacions:</p>

Taula 6: Paràmetres d'observació

Cal esmentar que aquesta taula d'observació l'he utilitzada de forma indirecte, perquè a les sortides jo no anotava directament en aquesta graella. El que feia, era agafar notes de camp en una llibreta, anar fent fotografies i després una vegada feta l'observació directa passava a analitzar la sortida d'aquesta manera.

Ho feia així ja que el meu paper no era sols d'observadora, sinó també de participant. Per tant, en qualsevol moment havia d'estar pels infants i no sols pendent de l'observació.

Tot i això, comentar que el fet d'haver establert aquest graella, tot i no fer-ne un ús directe m'ha servit per focalitzar la mirada i saber quins aspectes m'interessaven recollir.

Aquesta taula d'observació com es pot veure reflectit en el cronograma¹¹, no la vaig començar a utilitzar des del primer dia que vaig assistir a una sortida, perquè encara no tenia molt clar si la temàtica del meu TFG seria aquesta i per altra banda, una vegada ja havia elegit el tema del TFG, em semblava que encara no era prou conscient i no tenia les estratègies i habilitats necessàries per començar a recollir informació.

Una vegada ja tenia clar quin seria el tema dels meu TFG i em vaig veure preparada per començar a reunir informació, vaig començar a fer la recollida de dades en forma de registre escrit i més endavant vaig acabar de completar l'aplegament d'informació amb el registre fotogràfic, esmentar que aquest tipus de registre m'ha costat un poc, ja que en un principi volia captar tots els moments i no sabia en què focalitzar la mirada, però a mesura que han passat les setmanes i amb l'ajuda de marcar uns objectius i la taula, crec que he pogut polir aquest aspecte.

Per acabar aquest apartat, presentaré els resultats obtinguts a partir de les diferents observacions realitzades.

¹¹ Consultar annex VII

PRESENTACIÓ RESULTATS CAMP DELS MILITARS
Possibilitats d'espais i accions:
<p>Torrent → Joc amb canyes. Joc simbòlic “som excavadors”, “el tresor, la papallona.” Explorar. Fer circuits. Fer el camí secret, per arribar a una altra part del camí.</p>
<p>Laberint gran → Exploreu. Joc amb pals i troncs “Fer de músics.” Troben insectes. Feines sastrals. Joc simbòlic. Cerca del tresor “X”</p>
<p>Zona de pins → Explorar.</p>
<p>Zones plataners → Enfilat-se. Joc amb pals i troncs. Joc simbòlic “Rams de flors.” Observar nius i ocells. Escalar arbres. Fer cabanes.</p>
<p>Piscina de fulles → Saltar. Construir.</p>
<p>Camp roselles → Passejar. Agafar, tocar, olorar flors.</p>
<p>Camí → Passejar. Córrer. Agafar flors. Tocar i jugar amb gossos. Observar ovelles.</p>
<p>Les relacions: Les accions que duen a terme sempre solen ser en grup, ja sigui en petits grup de 2-3 infants o en gran grup. Alguns cops cerquen a l'adult perquè els acompanyin a explorar, a fer algun descobriment.</p>
<p>Comunicació: Principalment hi ha molta comunicació verbal, mentre es passeja els infants van establint converses. Aquestes són molt potents. Però també es comuniquen i relacionen d'altres formes, amb una mirada, s'agafen de la mà, s'acariïen...</p>

Taula7: Presentació Resultats CM

PRESENTACIÓ RESULTATS CAMP DELS GALLECS
Possibilitats d'espais i accions
Pontet de fusta → Enfil·lar-se. Jugar.
Zona de figueres → Escalar.
Escalades de terra → Enfil·lar-se. Pujar-baixar.
Riuet → Explorar. Caminar. Joc simbòlic.
Túnel → Jugar. Amagatall.
Mirador ocells → Escoltar. Mirar.
Camí → Passejar. Agafar animalons, flors. Veure animals: gossos i cavalls. Joc simbòlic "Escombra de bruixes."
Zona passat el pont → Joc de mans. Fer cabanes. Joc simbòlic.
Accions sensorials → Escoltar el cant dels ocells. Olorar flors. Ficar-se a un munt de fulles seques.
Les relacions Gairebé tot el camí van plegats, alguns cops s'agafen de la mà, d'altres van fent camí a la vegada que parlen. També s'ajuden molt, s'expliquen com pujar a una figuera. Comparteixen esmorzars i dinars.
Comunicació Molta conversa, també es miren i es toquen.

Taula 8: Presentació Resultats CG

PRESENTACIÓ RESULTATS COLÒNIES
Possibilitats d'espais i accions
Tipi → Joc simbòlic. Fer foc.
Camí → Passejar. Explorar. Mirar animals. Agafar flors.
Explanada camp → Jugar amb els gossos. Córrer. Descansar.
Explanada casa → Joc simbòlic. Joc més tranquil. Jugar amb els gossos.
Explanada tipi → Joc simbòlic. Joc amb aigua, pintura de cos...
Les relacions Aquests dies foren plens d'emocions, els infants compartiren molts moments. Les relacions durant aquest dies foren molt íntimes.
Comunicació Es parlava molt, però també hi havia altre gestos com d'afecte i molta mirada atenta.

Taula 9: Presentació Resultats Co

PRESENTACIÓ RESULTATS RIU COLOBRERS
Possibilitats d'espais i accions
Muntanya, bosc → Fer camí. Passejar. Explorar. Recollir pals per fer un tipi.
Riu → Tocar. Banyar-se. Cercar pedres. Jugar
Zona de tipis → Jocs motrius. Joc simbòlic. Descansar.
Les relacions Compartiren molts moments en gran grup.
Comunicació Parlaren molt.

Taula 10: Presentació Resultats RC

5.2 Anàlisi de resultats:

Una vegada he presentat els resultats de les observacions fetes durant aquests mesos a espais naturals, passaré a analitzar-los.

En termes generals es pot dir que cada una de les sortides ha permès realitzar molts tipus d'accions als infants. Els espais naturals destaquen per ser llocs amplis, amb diversitat de possibilitats i tranquils, però un cop he analitzat les accions i relacions als quatre espais observats, he pogut trobar unes accions o jocs que es repeteixen a cada un dels espais. Aquestes accions poden variar en quant a nombre de nens i nenes participants, al temps de durada o per exemple el fil conductor d'aquestes, però tenien la mateixa finalitat.

Seguiré parlant de materials, el fet de poder assistir a un mateix espai cada quinze dies possibilita el factor sorpresa, el qual n'he parlat al principi, ja que a mesura que han passat els mesos ens hem anat trobant diferències als diferents espais del Camp dels Militars, allà hi havia diferents materials segons l'estació de l'any, alguns cops zones plenes de fulles seques, en canvi, més arribada la primavera, camps florits. Aquest fet, propi de la naturalesa, fa que cada sortida sigui diferent i tingui alguna cosa en especial.

Accions i jocs

A continuació, començaré a explicar els jocs i les accions més observades durant aquests mesos als diferents espais naturals i en algun cas explicaré algunes activitats més concretes d'un dels espais.

El Camp dels Militars, el Camp dels Gallecs, les Colònies a la Comademunt i el riu Colobriers pel que he pogut observar són espais que principalment possibiliten dos tipus de joc, aquests són el joc motriu i el joc simbòlic.

Fonamentalment els infants jugaven a córrer, s'enfilaven als arbres; tenint molta cura de com fer-ho, saltaven, pujaven i baixaven rampes de terra; ja fos corrent, caminant o de cul a terra. D'aquesta manera posaven a prova tot el seu cos, realitzant un joc més *motriu*. Observant infants que pujaven fins a dalt d'un arbre, es podia veure que tenen una seguretat i control del seu cos. En aquests espais els infants es posen reptes bastant elevats, però tenen un adult qui els acompanya, la qual cosa els ajuda a poder-ho

realitzar amb gran seguretat. A més, també s'han pogut observar casos d'infants no tan segurs d'ells mateixos, però que ho volen intentar, són els mateixos companys qui animen a fer-ho i en tot cas els expliquen com ho fan ells, perquè tal vegada els pot ser d'ajuda, per intentar-ho.

-Lola: Com pugeu fins aquí?

-Lluc: Te pegas a esta rama. T'estires i te agarras.

-Lola: Lena mira com es fa!

Conversa Lola i Lluc al CM (5 anys)

-Ona: Álvaro, ¿sabes cómo puedo bajar?

-Álvaro: Te pegas a las ramas, giras y giras.

-Ona: no ho podré fer mai!

-Álvaro: ¡te vas contra dirección!

-Ona: ¿Ahora estoy bien, no?

Lo estoy consiguiendo, ¡he llegado!

Conversa Ona i Álvaro al CG (4 anys)

Aquests espais presenten molts reptes als infants i els possibilita realitzar-los en terrenys naturals, és a dir, on la caiguda tal vegada és dura i no en una superfície artificial, com per exemple si els posem un matalàs bla. Això és de gran benefici pels infants, perquè són els tipus de reptes que es trobaran en el seu dia a dia. Per tant, aquests tipus de sortides a espais naturals s'han de possibilitar habitualment.

El joc simbòlic i motriu és propi que es vagi desenvolupant en aquestes primeres edats, però cal deixar-los temps i oferir-los espais amb oportunitats per desenvolupar un bon control motor i anar enriquint-lo, així com he explicat a la fonamentació teòrica segons Collado (2016); els infants es beneficien d'això quan estan en contacte amb la natura. En concret, segons el que he pogut observar i el que explica Silvia Collado, els infants del Martinet pel fet d'assistir de forma freqüent a espais naturals es beneficien de poder millorar les seves capacitats motrius. I això ho he pogut observar en el control que tenen alhora d'enfilar-se a un arbre, de pujar rampes... però principalment en la seguretat que ho fan.

Joc motriu

Foto 10: Córrer1 CM

Foto 11: Córrer2 CM

Foto 12: Rampa terra 1 CG

Foto 13: Rampa terra 2 CG

Foto 14: Escalar 1CM

Foto 15: Escalar 2CM

Foto 16: Escalar 3CM

Pel que fa referència al joc *simbòlic*, tant he pogut observar com i juguen a gran pla, és a dir un joc que es trasllada d'un costat a l'altra de l'espai habitat o en petit pla, on els infants feien el joc a un mateix espai i fins i tot asseguts, és a dir, fan un tipus de joc més recollits.

Aquest joc simbòlic, ha passat per diferents temes, reproduir escenes de dibuixos animats, contes populars; com el dels tres porquets, fer d'exploradors, fer de vikings, fer d'indis, jugar a famílies, entre d'altres temes. Esmentar que el fet de trobar diferents elements naturals pels espais visitats ha possibilitat jocs més variats. Per exemple amb pals i canyes, han jugat a fer de bruixes amb escombres, també han representat que els pals eren instruments musicals, pals de golf, un bastó... A més, amb canyes i branques han creat moltes cabanes.

-Nit: Ona vens a fer cabanyes amb mi?

L'Ona se la mira, agafen una canya cada una i es posen a pelar.

-Marina: ¿Qué haces?

-Nit: "Una cabaña"

L'Aina arriba tota contenta amb més canyes. Comença a fer la forma de la cabana en base a un tronc petit d'arbre que hi havia allà.

L'Aroa arriba i diu –vaig a buscar més canyes.

En duu i diu:

-Aroa: Hem de pelar les canyes.

Algú vol pelar?

Hem de pelar tots els pels que tingui!

L'Aina du més pals, els tira d'un en un i diu –Hem de pelar aquests pals noies!!

Es posen a pelar, però la Nit i la Noa, parteixen a buscar-ne més.

La Nit torna i diu –¡Ala, que guapo!

-Aina: Si!

-OnaP arriba i una nena i li diu –Estem fent una cabanya! Molt emocionada els demana si els pot ajudar,

-OnaP: Fareu una tenda d'indis?

-Aina: No!! Una cabanya!

Joc simbòlic

Foto 17: Simbòlic1 CM

Foto 18: Simbòlic2 CM

Foto 19: Cabana 1CM

Foto 20: Cabana 2CM

Foto 21: Cabana 3CG

Foto 22: Cabana 4CG

Foto 23: Cabana 5RC

Foto 24: Cabana 6RC

Durant aquestes sortides, a més de poder apreciar aquests dos tipus de joc, també cal afegir que en algun moment del dia s'han pogut observar jocs més *tranquils*, com el de fer jocs de mans o el fet de descansar. Aquest fet s'ha pogut evidenciar principalment a les sortides que es fan amb autocar, les quals són excursions de tot el dia.

Accions sensorials i l'exploració

A més, aquests espais permeten gaudir del passeig. Aquesta possibilitat d'anar fent camí sense pressa, he pogut apreciar que permet als infants desenvolupar tots els seus sentits, els nens i nenes estan atents a tot el que passa al seu voltant i no perden detall. Es van fent aturades per mirar insectes, olorar i tocar plantes, escoltar el cant dels ocells, tocar animals, entre d'altres coses.

És per això, que s'ha de possibilitar als infants que puguin anar al seu ritme i puguin contemplar i gaudir de tot el paratge natural que els ofereix aquests espais.

Foto 25: Mans Infants

Fent referència al que s'ha pogut observar durant aquests mesos als espais naturals visitats, puc dir que una altra cosa molt característica dels infants, és el fet d'explorar l'espai. Principalment aquells espais nous o que no han estat visitats tan sovint. Aquest ha estat una característica molt present a Colònies, el fet d'anar investigant que hi ha per allà.

Les relacions i formes de comunicació

A continuació passaré a parlar del què he pogut observar en referència a les formes de comunicació i les relacions que s'estableixen.

Les accions que duen a terme els infants principalment són en grup, ja sigui en petits grups de dos o tres infants o en gran grup, sent aquests darrers els més destacats.

Els infants durant les sortides comparteixen constants experiències, aquests moments possibiliten enfortir vincles entre ells. Tot i que s'ha pogut observar que els infants que es relacionen més a dins l'escola, són els que segueixen compartint més moments a fora, també cal esmentar que s'han pogut veure casos de crear noves aliances i compartir moment de joc amb infants amb els que gairebé no ho feien.

Pel que fa a la relació entre l'adult i l'infant puc dir que alguns cops els infants cerquen l'adult perquè l'acompanyi a explorar, per tant, entenen l'adult com un element que transmet seguretat i confiança.

Finalment, dir que els infants parlen molt mentre van passejant, s'expliquen el que veuen, mostren algunes coses que els crida l'atenció als seus companys, s'inventen històries... Però tot i que sigui la comunicació verbal la que predomina, cal esmentar que també es comparteixen moments molt íntims amb la mirada atenta i amb el contacte directe, agafant-se de la mà o fent-se carícies.

Relacions

Foto 26: Relació 1

Foto 27: Relació 2

Foto 28: Relació 3

Foto 29: Compartir 1

Foto 30: Compartir 2

Reflexionant sobre el contacte amb la natura

Finalment acabaré exposant algunes reflexions dels temes que han anat sorgint al llarg de la fonamentació teòrica i que he pogut anar corroborant o contrastant amb les entrevistes realitzades a les mestres d'El Martinet.

- *La importància que hi veu l'escola El Martinet, al contacte amb l'entorn.*

Per tal de realitzar aquest estudi vaig partir de la hipòtesi “L'escola El Martinet creu en la importància del contacte amb la natura i aquest és un espai més d'aprenentatge, a més, aporta molts beneficis als infants, així ho demostra amb les sortides que duen a terme a cada una de les Comunitats.” A dies d'avui després d'haver pogut viure en primera persona les sortides a espais naturals de la Comunitat de Petits d'El Martinet, puc afirmar que aquesta hipòtesi inicial es corrobora. A més de la importància que hi veuen al contacte directe amb l'entorn, totes les mestres en són molt conscients d'això, podent-ho confirmar amb les entrevistes que m'han omplert, amb les observacions directes que he pogut fer a diferents sortides i perquè un dels eixos clau del Martinet és el Contacte Directe amb el món.

Retornat als eixos del projecte de l'escola El Martinet, vull esmentar el que comenten sobre aquest eix. L'escola sempre ha cregut que els nens tenen la necessitat biològica del contacte amb el món. Llavors des dels inicis de l'escola s'ha pensat perquè hi hagi molta interacció entre el dins i el fora. I per això, l'escola possibilita aquest contacte a través de les sortides a espais naturals. Perquè tot i que parlin d'aquesta relació de contacte amb el món, jo crec que a allò que hi donen importància és que siguin espais naturals, per tant, espais poc industrialitzats. A més, una de les mestres em parla de la importància que des de l'escola El Martinet, que està situada en un Polígon Industrial, es possibiliti als infants a estar en espais naturals, perquè tal vegada aquest contacte si no es promou des de l'escola les famílies no ho possibiliten.

D'aquesta necessitat biològica del contacte amb el món que parlen les mestres del Martinet, també és Heike Freire qui ho comenta, fins i tot parla d'un concepte en concret, la *biofília*, que fa referència a aquesta necessitat innata del contacte i relació amb els éssers vius. També esmenta que els nens i nenes cerquen el contacte amb els elements de forma intuïtiva.

És cercant espais poc urbanitzats, és a dir, espais naturals, com l'escola vol oferir espais de qualitat i beneficiosos pels infants. El Martinet prenent aquesta decisió fa molt bé, perquè com comentava José António Corraliza, l'elecció de l'espai té importants repercussions pel desenvolupament de l'infant. A més, Richard Louv també està molt d'acord amb la selecció d'aquest tipus d'espais, perquè esmenta que els espais urbanitzats són els que poden provocar que la població infantil arribi a patir el Trastorn de dèficit per falta de Naturalesa (TDN).

Comentar que totes les mestres estan d'acord en què és molt important el contacte amb el món natural i que és essencial per tots els infants.

La Noemí (mestra de 5 anys) ho afirma dient: "Els espais naturals connecten perfectament amb l'essència de l'ésser humà. Són espais molt rics en oportunitats, en moviments, en possibilitats i per tant molt interessants"

I la Montse afegeix (mestra de 4 anys): "Crec que és molt important perquè tenir contacte amb la natura és estar en contacte amb la vida (...) Estar en contacte amb la natura permet als infants obrir-se al món, a la seva meravella i a la seva bellesa."

Per tant, és necessari possibilitar aquests espais als infants, perquè aquestes sortides són reptes personals, ja que cada infant decideix que fer allà, si s'enfila a un arbre, si es tira per una rampa de terra, si contempla, si corre, si explora, si fa joc simbòlic o bé si vol descansar. Són múltiples les possibilitats de conquesta que ofereixen aquests espais i a més, també són oportunitats de creixement personal.

Foto 31: Infants al CG

- *Avantatges i inconvenients del contacte amb la naturalesa*

Gairebé pel que he pogut observar i m'han comentat les mestres, fer sortides a espais naturals tot són avantatges, perquè els inconvenients que hi pot haver, no afecten al benestar de l'infant, sinó que són de caire més organitzatiu.

Aquests fan referència que en cas de mal temps s'hagi de canviar el dia de la sortida o el que em comenta una altra mestra, és que poden tenir problemes alhora d'acompanyar un grup, perquè per exemple no hi hagi prou practicants.

I així ho corroboren diferents autors com Freire,2011; Collado,2016; Corraliza,2014. Que el que proporcionen els espais naturals són beneficis i no perjudicis. Corraliza ho exposa al revés, que per la falta de naturalesa hi ha un seguit de símptomes negatius, com la devaluació dels sentits, l'aparició d'ansietat, problemes físics, entre d'altres dificultats. Per exemple, el símptoma de la devaluació dels sentits, els infants d'El Martinet no ho pateixen. Perquè des de ben petits se'ls possibilita el desenvolupament d'aquests, oferint-los experiències directes amb els materials naturals o pocs estructurats i els espais.

Comentar molts dels avantatges que possibilita fer sortides en espais naturals.

Les sortides possibiliten conèixer més i millor el grup, a més permet consolidar relacions, ja que si està molt de temps i es poden crear nous vincles entre infants, que no comparteixen gaire moments de joc a l'escola i en canvi, aquí s'han trobat i han pogut establir una relació.

A més, d'establir-se relacions, esmentar que els entorns naturals, són espais grans, on les possibilitats són múltiples i diferents, per tant, cada infant pot trobar un espai on trobar-se a gust. També, els espais naturals permeten més llibertat als infants, i això ajuda a que tot flueixi millor.

També, esmentar que són experiències vitals tan pels infants com per les mestres i marquen bons records. En aquest cas, ho he pogut viure molt clarament amb les colònies, ha estat una emoció tan forta pels infants, que abans de marxar ja en parlaven, però gairebé un mes i mig o dos després, encara sortien diferents històries referents a colònies.

La naturalesa és molt agradable i ofereix beneficis de salut i benestar. A la vegada que ofereix ritmes lents i d'observació als nens i nenes. Aquest és un fet que un acompanyant viu clarament, cada infant segueix el seu ritme i té curiositat per una cosa o una altra. Però en la mesura del possible es permet que es desenvolupi així, ja que hi ha més d'un adult que acompanya i els infants es poden anar dispersant.

A més, gairebé no sorgeixen conflictes en aquest tipus de sortides, perquè els espais són tan amplis i diversos, que si un infant no està còmode a un lloc, ell s'ho autoregula i canvia d'espai. Aquest fet també duu a que els mestres no hagin de marcar tants de límits. Com diu la Dora (mestra 5 anys), “calen menys límits en els espais naturals que dins l'escola”.

I la Montse comenta (mestra 4 anys), “personalment per mi és important posar els límits que considero imprescindible per tal d'assegurar la seguretat i el benestar dels nens i del meu propi quan estem en aquests espais”. Per tant, en cap moment parlen que s'hagin de posar moltes normes i límits donat que poden fer, quan de temps dedicar-hi... sinó aquells necessaris perquè la sortida transcorri de la millor manera possible.

Tornaré a parlar del benestar que creen aquests espais naturals, perquè una altra de les característiques que promou aquest benestar, és la calma i la tranquil·litat que promou la natura, perquè sense cap dubte la naturalesa promou temps més lents i plàcids, com diu la Noemí (mestra de 5 anys) “és el que ofereix un espai natural per sí mateix”.

També comentar que el fet de possibilitar als infants el retorn a un mateix espai, ajuda a que els infants es fiquin més en una cosa, és a dir, el fet de poder assistir cada quinze dies al Camp dels Militars, fa que els infants no tinguin la necessitat de descobrir-ho tot aquell dia, sinó que poden dedicar temps a una cosa, ja que saben que tornaran algun dia allà, fins i tot veig molt positiu el fet d'assistir-hi des dels tres anys. Perquè sempre els queden noves coses per descobrir i cada vegada coneixeran més l'espai i els possibilitarà fer descobriments més grans. En aquest fet també estic d'acord amb el que diu la Montse (mestra de 4 anys) “pels infants, el fet de disposar de temps tranquil, llarg, continuat i no dirigit en contacte amb la natura, possibilita que les coses puguin passar i que les coses que no passin un dia, puguin passar un altre dia; que el que no pugui passar un any, pugui passar en el següent.” I si s'entén d'aquesta manera, es possibilita respectar els ritmes naturals de cada infant.

- *L'acompanyament*

Per acabar, parlaré de l'acompanyament que fan les mestres en aquestes sortides. Com ja he mencionat abans, aquestes sortides solen ser molt agradables i transcorren sense gairebé conflictes. Però d'allò que vull parlar ara és de com afecta la personalitat de l'adult, perquè tot i que tinguin una mateixa manera de fer totes les mestres d'El Martinet, després cada una és un món, perquè cada persona tenim una manera peculiar de fer.

Personalment comparteixo el que diu la Noemí (mestra de 5 anys) “crec que sí que la manera com està l'adult, com es mou, influeix en els nens i en la sortida en general.” Més a més, jo ho afirmaria. Perquè durant aquests mesos que he pogut acompanyar a diferents grups amb diferents tutores, he pogut veure la seva manera de fer i actuar davant aquestes situacions. Penso que segons com actuava aquest adult també em va repercutir amb la meua manera d'estar allà, per tant, també influeix als infants.

La Montse (mestra 4 anys) diu: “Probablement la personalitat de l'adult influeix en com funcionen les sortides, però potser influencia més la seva visió, expectatives i vivències en relació als espais naturals, factors que es poden traduir en la manera d'estar, d'intervenir, de posar límits... i que poden també influir en el desenvolupament de les sortides.” Perquè crec que és indispensable tenir una mirada capacitadora cap els infants, haver pogut tenir bones vivències tu de petit en aquest tipus d'espai, per tal de poder fer un bon acompanyament, perquè si l'adult que acompanya pateix, jo diria que els nens tampoc gaudiran.

Foto 32: Acompanyament de l'adult CG

Per acabar, esmentar que a l'hora d'acompanyar un grup d'excursió, cal tenir clar que és necessari que acompanyi el grup més d'un adult, com a mínim dos i aquest nombre anirà variant depenent de la quantitat d'infants, de l'edat d'aquests, de la durada de la sortida o d'altres característiques. L'adult no ha de protegir el grup, sinó marcar alguns límits i acompanyar-los. Als infants se'ls ha d'oferir la possibilitat de l'experimentació lliure, d'assumir risc i la diversió. Però perquè els infants provin, experimentin, s'arrisquin... cal que hagin establert amb l'adult una relació càlida i amorosa. Aquesta relació es pot aconseguir oferint als nens i nenes un marc de seguretat, de confiança mútua, d'acceptació i alegria mitjançant la presència atenta, respectuosa i no directiva. S'ha de demostrar a l'infant que l'adult està present allà per donar confiança, que es creu en el que fan i que s'està allà per ajudar si és necessari.

Aquesta idea segueix el que deia Freire (2011) "La tasca educativa (...) no té una idea fixa sobre el que vol que arribi a ser el nen; simplement n'observa el creixement i el va ajudant a descobrir, a poc a poc, qui és, els seus dons i qualitats..." Per tant, l'autora defensa que les mestres han d'acompanyar els infants i no pas dirigir el que han de fer.

En tot això, és molt necessari la mirada de l'adult, ha de ser una mirada amorosa, capacitadora, de confiança i seguretat. Però, esmentar que la personalitat de cada adult influeix en el desenvolupament de l'excursió. Així, cada mestra té una forma de recollir el grup, marca més o menys límits i tot i que parteixin de més o menys les mateixes creences en tema confiança cap els infants, en creure en les seves capacitats i deixar-los assumir riscos, cada una té un estil diferent.

6. Conclusions

Primer de tot, parlaré dels objectius, diria que tots els que m'he marcat els he aconseguit, tot i que alguns amb més aprofundiment que no altres.

En referència a fer una recerca teòrica d'autors que parlin d'aquesta importància del contacte amb la natura, és a dir, el meu objectiu general. Al principi em va ser bastant difícil trobar referents teòrics, perquè em volia basar en els referents de l'escola El Martinet en base a aquest tema i gairebé sols tenien un referent en aquesta temàtica, que és Heike Freire, per tant, vaig creure necessari ampliar els autors. A partir d'aquí em vaig posar a llegir molt i anar fent recerques a diferents bases de dades. Finalment, he pogut realitzar un recull bibliogràfic bastant potent, ampli i actualitzat de la temàtica estudiada.

Per altra banda, he pogut assolir els altres objectius realitzant la part més vivencial d'aquesta investigació, l'acompanyament de les sortides.

Amb les observacions dutes a terme, que no han estat poques, he pogut arribar a fer una descripció profunda dels espais i les accions que es dugueren a terme a les sortides realitzades, d'aquesta manera podent donar sentit als espais naturals com zones amb múltiples possibilitats i aprenentatges. A més, assistint a les excursions ha estat com me n'he pogut adonar dels temps que es viuen als espais naturals; ritmes tranquils i pausats, així com la possibilitat que ofereix de respectar els ritmes de cada persona, ja que al ser espais grans, permeten que cada persona s'autoreguli.

Fer tantes observacions també m'ha ajudat a tenir uns resultats sòlids, perquè a l'hora de fer la revisió i l'anàlisi de les sortides no m'he basat en un cas aïllat, sinó en una nombrosa quantitat d'experiències. D'aquesta manera he pogut fer un anàlisi rigorós i amb la possibilitat de donar més sentit a aquestes sortides.

El fet de poder acompanyar a les sortides distints grups d'edats i amb diferents mestres, m'ha ajudat a ser més crítica, ja que he pogut veure diverses maneres de fer, així he tingut la responsabilitat de reflexionar que és el que em semblava més correcte i anar desenvolupant el meu perfil. També m'ha possibilitat tenir una visió més completa en aquest tema, ja que dels diferents aspectes que he observat me n'he pogut fer una idea del què és més característic a les diferents edats, tot i dir, que d'aquella

edat que tinc més informació és dels infants de cinc i sis anys. En un principi, em semblava que seria massa informació recollida, per tant no sabia si només seguir centrant-me en el meu grup de referència, però no, perquè vaig veure que era informació molt potent i que m'ajudava a entendre i poder afirmar diferents aspectes que tal vegada quedaven una mica pobres si no es feia una observació en diferents edats, perquè algun ítem marcat a la taula d'observació em pensava que gairebé no es donava, però una vegada vaig tenir observacions de diferents edats vaig poder comprovar que no és que no es donàs sinó que era característic a una altra de les edats. Tot i que al final he tingut molta informació recollida i m'ha estat difícil destriar quina era útil i de més qualitat i quina no, també penso que m'ha servit en la tasca de documentació i reflexió posterior.

Una de les pors que vaig tenir quan vaig saber que cada quinze dies acompanyaria el meu grup al Camp dels Militars i altres cops altres grups, era el fet que m'avorrís o que sempre observés el mateix, però tot el contrari, perquè encara que visitéssim un mateix espai, aquest té moltes zones distintes, les quals oferien diferents possibilitats. I tot i que es visiti una mateixa zona dos cops seguits, aquesta ja pot haver sofert canvis, com per exemple que hagin caigut fulles dels arbres, que floreixin flors, els ocells construeixen nius als arbres per pondre les cries, entre d'altres. Tots aquests fets condicionen els tipus de joc, les relacions i la comunicació que s'estableix entre els infants. Per tant, cap dia al Camp dels Militars ha estat igual, cada un d'ells ha tingut coses molt especials i ho he gaudit molt.

Les observacions les vaig començar fent al Camp dels Militars de forma oberta, però em vaig adonar que calia pensar uns paràmetres d'observació, per tal de focalitzar la mirada i no fer una observació anecdòtica, sinó, més profunda. Però vaig veure que no podia dur la graella durant les sortides, sinó que era una feina posterior. Durant la sortida recollia converses, feia fotografies i una vegada era a casa presentava els resultats a la graella. Com he dit abans, el fet de poder fer una revisió de bastantes observacions m'ha dut a unes conclusions sòlides.

D'aquesta manera he pogut arribar a la conclusió, que tot i que cada sortida sigui diferent, perquè cada espai ofereix diferents possibilitats per enfilel·lar-se, amagar-se, per córrer... hi ha uns tipus de jocs bastants freqüents en aquests espais. Són el joc

simbòlic i el joc motriu. Aquests, augmenten en possibilitats quan l'espai ofereix diferents materials. Els més utilitzats pels infants són, els pals, les canyes, les herbes, les flors i les fulles seques. Aquests materials naturals enriqueixen bastant les accions dels infants, fins i tot, possibiliten marcar-se reptes més grans.

És a través del joc lliure en aquests espais, com els infants també assoleixen molts aprenentatges. Els nens i nenes són conscients de tot el que els ofereix el joc i se'n beneficien. Per exemple l'Ona allò que més destaca de les sortides és el fet de jugar, ella em diu: "A mi de les excursions el que m'agrada més és jugar." (Ona, 4 anys.)

I de les Colònies molt d'ells també destaquen aquests moments de joc, ells diuen: "El que em va agradar més és jugar." (Gael, 5 anys.)

"A mi jugar. El tipi i el foc del tipi." (Victor, 5 anys.)

"Jo també jugar." (Aimat, 5 anys.)

A més, pel que fa a les relacions, gairebé tots els infants duen a terme accions i jocs en grup, però principalment en gran grup. És la Keren qui m'explica que l'hi ha agradat molt anar de Colònies per compartir aquests moments amb els seus amics, ella diu "Entonces nos gusta mucho por estar juntos con los amigos" (Keren, 6 anys.)

Són moments on comparteixen moltes vivències i emocions. També, són estones molt divertides, on gaudeixen molt de parlar entre ells, d'explicar-se històries, d'inventar-se aventures o d'explorar i descobrir l'espai en cada un dels sentits.

També, m'agradaria parlar del respecte del temps necessari de cada infant. Per exemple, la manera de fer de l'escola El Martinet, és a dir, la circulació lliure pels diferents espais de la Comunitat, facilita aquest respecte del ritme de cada infant. Però també senten que la seva filosofia ha de tenir continuïtat en totes les activitats realitzades, ja siguin dintre o fora del centre. Per això, pel que fa a les sortides escolars, El Martinet es decanta per espais naturals, ja que creu que la natura possibilita molts beneficis als infants i fent referència al temps, la naturalesa els ofereix una lentitud acompanyada de silenci. Mentre es passeja pel camp, el camí és fet de pauses, de sorpreses i descobertes, però tot això esdevé possible perquè cada un d'ells, dins uns límits i normes, pot decidir què fer. És per aquests fets, que els nens i nenes d'El Martinet gaudeixen tant de les sortides en aquests espais.

El fet que ho gaudeixen ho he pogut observar durant les excursions i també han estat ells i qui m'ho han explicat en primera persona. Per exemple quan les vaig preguntar si els agradava anar d'excursió, la Serena em comentava. “ Sí m'agrada anar d'excursió, sobretot quan em trop plantes altes i que no punxin.” (Serena, 4 anys.)

I el Maúr deia: “ Si són amb autocar més.” (Maúr, 4 anys)

A més de tot el que he comentat anteriorment, han estat bastants i diferents els aprenentatges que he pogut aconseguir amb la realització d'aquest treball. Per una banda, he assolit nova informació sobre, la importància del contacte amb la natura pels infants, principalment en base al que diu Heike Freire; els beneficis i prejudicis que possibiliten aquests espais, que Silvia Collado i José Antonia Corraliza també en parlen i quines són les possibilitats i els temps que ofereixen aquests. A més, he treballat amb conceptes més propis d'aquest tema, la biofília, la biofòbia, el TDN, entre d'altres, que són Richard Louv i els autors abans anomenats qui en parlen fonamentalment.

També he aconseguit revisar la meua imatge d'infància, perquè el fet d'acompanyar a diferents grups a les sortides, m'ha possibilitat reflexionar sobre les capacitats dels infants i adonar-me de tot el que poden arribar a aconseguir si respectem els seus ritmes, per tant, revisant la meua mirada cap els infants he aconseguit confiar més amb les seves capacitats. A més, seguint en aquest tema, per tal de donar veu als infants vaig realitzar petites converses amb grups de nens i nenes, d'aquesta manera he pogut saber si a ells els agrada anar d'excursió, quin espai les agrada més, entre d'altres preguntes, però tot i ser material molt interessant, m'he trobat amb la limitació de fer ús d'aquest contingut, però com que crec en la necessitat de fer sentir els infants, aprofitaré aquest material per la defensa oral.

A més, un altre aprenentatge que he assolit és aprendre a documentar millor, a El Martinet documenten com a forma de compromís per mostrar a les famílies que és el que passa el dia a dia, també en compromís amb els infants per donar valor i visibilitat al que fan i com a font de reflexió. És una eina molt potent i que he intentat endinsar-me en ella, és per això, que vaig documentar cada una de les sortides i de cada vegada vaig poder perfeccionar una mica més les tècniques utilitzades. Aquesta tasca m'ha ajudat a tot el que ha estat la feina de camp, focalitzar la mirada en diferents aspectes i

després poder analitzar aquest resultat. A més, vaig aprofitar per aprendre a fer històries, com les que fan les mestres per mostrar a les famílies els processos d'aprenentatge dels seus fills. Fent una història de les colònies, la qual es pot consultar als annexos. Comentar que també he après, que és molt important pensar i reflexionar el per què de les coses, en aquest cas perquè fer les sortides escolars a espais naturals i perquè no a uns altres espais.

També voldria fer referència a la meua participació en aquesta investigació, per tal de recollir tota la informació he seguit les bases de la metodologia qualitativa, és a dir, tenir present en tot moment que treballes amb persones i en un context en concret, per tant, he respectat la manera de fer i entendre d'ells, en aquest cas de l'escola El Martinet. D'aquesta manera he recollit informació descriptiva perquè allò important era establir un bon contacte amb les persones implicades en la investigació. Això també puc dir que m'ha estat fàcil, ja que ha estat en un transcurs de quatre mesos i amb grups d'infants que he tingut temps d'establir bon vincle amb la majoria d'ells per la quantitat d'hores compartides.

Per acabar, mencionaré el què he gaudit fent aquest treball, ja que la part més vivencial i de recollida d'informació, m'ha dut a records de quan jo era petita i podia assistir a aquests tipus d'espais, i tot el que em ve al cap en són bons records.

A més, tot hi haver-hi hagut de dedicar moltes hores, han estat moments molt agradables, plens de vivències i emocions que crec que mai oblidaré. Perquè tot i que vaig elegir la temàtica amb consciència i era del meu interès, no pensava viure-ho d'aquesta manera.

Afegir que vull recalcar una idea, cal reflexionar el que està passant en la societat actual, estem en constant contacte i estimulació amb les noves tecnologies i cada cop es possibiliten menys els espais naturals com llocs on anar a gaudir, és amb aquest treball que també vull exposar el camí que penso que hauríem de possibilitar des de les escoles als nens i nenes, és a dir, més possibilitats de contacte directe amb la naturalesa i no promoure tant les noves tecnologies en infants de tan poca edat, perquè ja tindran temps de fer ús d'elles si així ho decideixen. Per tant, possibilitem i apropem des de l'escola aquests espais als infants.

Finalment, m'agradaria acabar aquest treball donant veu a les mestres d'El Martinet.

Podem estar sense pressa en llocs on la natura sembla no tenir fre, on es percep la seva gran força, acostuma a oferir-nos la possibilitat d'estar en consonància amb la vida d'una manera més intuïtiva, menys racional. Oferir aquesta possibilitat als infants és oferir-los un espai més proper al seu propi fer.

(Mestres El Martinet, 2014.)

7. Referències bibliogràfiques

Bache, C. (2015). *Out in all weathers: secret garden nursery*. Reuters UK. Recuperat 16 Maig 2016, de <http://uk.reuters.com/article/uk-life-britain-outdoors-idUKL0150920620061115>

Bonàs, M., Fontanet, T., Romera, O., Bonet, T., Mira, N., Vilchez, C., i Güell, E. (2014). *Tot esdevé petit i gran alhora*. Eixos del projecte d'El Martinet. Barcelona.

Bruchner, P. (2012). Escuelas infantiles al aire libre. *Cuadernos De Pedagogía*, 420.

Collado, S. i Corraliza, J. (2016). *Conciencia ecológica y bienestar en la infancia*. Madrid: CCS.

Cols, C., Sargatal, E., i Fernández, J. (2012). Al ritmo de la naturaleza. *Cuadernos De Pedagogía*, 419.

Corraliza, J. (2014). *Experiència infantil dels entorns urbans*. Sostenible.cat. Recuperat 14 Abril 2016, de <http://www.sostenible.cat/reportatge/experiencia-infantil-dels-entorns-urbans>

Domènech, J. (2010). A l'escola, és possible una educació lenta?. *Guix D'infantil*, 56, 36-40.

Estado Mundial de la Infancia 2012. Niñas y niños en un mundo urbano. (2012). Unicef. Recuperat 14 Abril 2016, de http://www.unicef.org/spanish/sowc2012/pdfs/SOWC-2012-Main-Report-LoRes-PDF_SP_01052012.pdf

Freire, H. (2010). La escuela es el bosque. *Cuadernos De Pedagogía*, 407, 72-75.

Freire, H. (2011). *Educar en verd*. Barcelona: Graó.

Freire, H. (2013). Cultivar el amor por la vida. *Cuadernos De Pedagogía*, 439.

Hervàs, L. (2015). *Aprender a la natura. L'experiència de les escoles bosc a Espanya*. VilaWeb.cat. Recuperat 23 Març 2016, de <http://www.vilaweb.cat/noticia/4228888/20150130/aprendre-natura-lexperiencia-escoles-bosc-espanya.html>

Hueso, K., Camina, E., i Monzón, E. (2013). Saltamontes, una experiencia al aire libre. *Cuadernos De Pedagogía*, 430.

kawulich, B. (2005). La observación participante como método de recolección de datos. *Forum: Qualitive Social Research*, 6(2).

Louv, R. (2005). *Last child in the woods*. Chapel Hill, NC: Algonquin Books of Chapel Hill.

Martínez, J. (2011). Métodos de investigación cualitativa. *Silogismo*, 8(1).

Moss, S. (2015). "Si no deixes al teu fill assumir riscos mai sabrà el que és la llibertat" - UAB Barcelona. *Uab.cat*. Recuperat 23 Març 2016, de <http://www.uab.cat/web/sala-de-premsa/detall-de-noticia/si-no-deixes-al-teu-fill-assumir-riscos-mai-sabra-el-que-es-la-llibertat-1345667174054.html?noticiaid=1345690617024>

Sánchez, J. (2014). *El Trastorno por Déficit de Naturaleza en la escuela*. *Actualidad Pedagógica*. Recuperat 20 Abril 2016, de <http://actualidadpedagogica.com/el-trastorno-por-deficit-de-naturaleza-en-la-escuela-i/>

Smith, L. (2016). *Playing with knives and climbing high in trees: Inside the new kindergartens* - *Kidspot*. *Kidspot.com.au*. Recuperat 3 Maig 2016, de <http://www.kidspot.com.au/school/preschool/school-readiness/playing-with-knives-and-climbing-high-in-trees-inside-the-new-kindergartens>

Teixidó, M. (2006). Sortides escolars. Un temps i espai amb extrems que cal gestionar bé. *Revista D'organització I Gestió Educativa*, 11, 20-23.

Weilbacher, M. i Pérez, S. (2015). *greenteacher.com*. *El último niño de los bosques, El primer libro en este campo*. Recuperat 20 Abril 2016, de <http://www.greenteacher.com/article%20files/elultimoninodelosbosques.pdf>

Annexos

Annex I: Exemple full informatiu sortides

Annex II: Exemple full informatiu CM

Annex III: Model d'entrevista a mestres

Les sortides d'El Martinet a la Comunitat de Petits.

Caràcter organitzatiu:

-Quins criteris seguïu en el moment d'elegir on anar d'excursió?

- Quins avantatges i/o inconvenients trobeu que tenen aquest tipus de sortides (espais naturals)?

-S'ha de preveure amb molt de temps d'antelació on anar? Per què?

- S'ha de donar algun avís a l'ajuntament o a la Conselleria quan es fan sortides?
(Camp dels Gallecs, al riu, de colònies...)

-Quines autoritzacions són necessàries? (Alguna a principi de curs i alguna d'específica tipus per anar de colònies?)

Caràcter general:

-Creus important que els infants tinguin contacte amb la natura? Per què?

-Creus que la naturalesa en sí, promou un temps més lent i plàcid? Ajuda a respectar els ritmes naturals de cada infant?

-Com a mestra del Martinet, com vius les sortides als espais naturals, amb els infants?
(Creus necessari haver de posar límits, quin tipus d'acompanyament dus a terme, creus que la personalitat de l'adult influeix en què les sortides es desenvolupin d'una manera o d'una altra?)

-Per què amb els infants de 3 anys s'espera a fer sortides a finals del segon trimestre?

Annex IV : Model de converses amb infants

Conversa amb infants.

Què és el que t'ha agradat de les colònies?

T'agrada anar d'excursió?

Què t'agrada més de les excursions?

Quin espai t'agrada més del Camp dels Militars?

Annex V : Full informatiu Colònies

ESCOLA EL MARTINET.....COLÒNIES
Comunitat dels Petits

QUÈ HI POSEM A LA MOTXILLA ?

ROBA:	CALÇAT:
· 3 parells de mitjons	· 1 bambes
· 3 samarretes	· 1 sabates (recanvi)
· 3 calces/calçotets	· 1 sabatilles (dutxa o piscina)
· 3 pantalons llargs (xandall)	
· 1 impermeable	
· 1 pijama	

MATERIAL:	BOSSA NETEJA:
· 1 sac de dormir	· 1 sabó líquid
· 1 coixinera	· 1 pinta o raspall
· 1 llençol de sota ajustable	· 1 colònia (si cal)
· 1 llanterna(+piles de recanvi)	· 1 casquet de dutxa
· 1 cantimplora buida	· 1 crema protectora pel sol
· 1 gorra	· 1 barnús
· 1 bossa de roba per a la roba bruta	· 1 tovallola petita gomes i passa- dors (si cal)
	· 1 raspall i la pasta per les dents (si té el costum)

1 tovallola vella que,
possiblement ja no la
retornarem

.....

AGRAÏRIEM QUE:

- Fassin els nens amb el vostre ajut qui omplissin la bossa o motxilla per tal de saber que porten i on ho tenen.
- Marquéssiu totes les coses que porti el vostre fill/a.
- Poséssiu una bossa amb la muda de roba de cada dia (1 per dia + 1 recanvi).
- Per a no canviar els costums dels nens, si cal, poden portar bolquers, pijames de recanvi, xumet i objectes de dormir.

L'equip de mestres

Annex VI: Història Indis

SOM INDIS!

Tot començà al tipi de la casa de colònies, allà es preparà una foguera. Molts dels nens estaven entusiasmats en encendre el foc, aquest no es podia acabar, per això anaven a cercar troncs i fulles sense parar. Algunes eren més seques i preniën tot d'una, en canvi, les herbes més verdes calmaven la flama. Aquest fou el joc durant una bona estona. Quan el foc ja estava ben encès, els indis van aparèixer. Ara l'interès estava en mantenir el foc i jugar al voltant de la foguera. Hi havia molta emoció acumulada allà, tots estaven entusiasmats amb la foguera, el joc gairebé es va allargar durant una hora.

Bruno: Mira Miguel, ¡cuánto humo!
Miguel: Alaaa, ualaa. Somos indios
Vega: Ualaaaa
Victor: Voy a buscar hojas
Aimat: Todos a buscar hojas
Pol: Éste palo me lo llevaré al autobús, será mi recuerdo de fuego
Hug: Mira quin foc!!
Aimat: He visto el indio
Mario: ¿Dónde?
Mario: Necesitamos hierbas ahora, se está apagando el fuego
Aimat: ¡Muchas hojas!
Miguel: Mira que bien, hemos encendido el fuego súper fácil
Bruno: La chimenea
Mario: Haver cuánto humo sale. Vale, una docena
Pol: ¿Cómo lo habéis encendido?
Keren: Soplando
Miguel: Poniendo más troncos
Mario: Moviendo los troncos
Geray: Es mejor que bufes más, así hay más fuego
Miguel: Vamos a por más troncos
Pol: Yo también
Victor: Yo ayudo, estoy aquí por eso
Geray: Esto sí que es una buena hoguera
Pol: Si mueves esto así, hay más fuego
Victor: El Pol tenía razón, cómo más rasque esto, mejor
Pol: Sí, se tiene que trancar esto
Victor: Porque esto es lo que provoca el fuego
Mario: Lo bueno para el fuego es el carbón
Pol: Si ya no sale humo es una verdadera barbacoa
Mario: No sale humo. Ahora sí que es una verdadera

Geray: Somos indios

Jose: Ahhh, los indios dan vueltas por el fuego

Geray: Es corriendo chicos, somos los indios

Victor: Com si fos un indi, es marca cops a la boca fent així, ahhhahhhahhh!!!

Geray: Umhalahei, umhalahei, umhalahei!!!

ABRIL 2016

MARÇ

Annex VII: Cronograma

FEBRER

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
1	2	3	4	5	6	7
8	9 Primera observació oberta Camp dels Militars	10	11	12	13	14
15	16 Entrega tasca 1	17 Observació oberta Camp dels Militars	18 Primera tutoria	19	20	21
22 Recerca de documents i llibres adequats al tema escollit.	23	24 Observació Camp dels Militars	25 Observació Camp dels Militars	26 Marcar objectius i justificar el tema.	27	28
29 Realització d'una primera base de dades.						

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
	1	2	3 Primera observació Camp dels Gallecs. Grup 4 anys	4 Observació amb ítems. Camp dels Gallecs, grup 5 anys.	5	6
7	8	9	10	11 Observació Camp dels Gallecs, grup 3 anys. Entrega tasca 2.	12	13
14 Buidatge de les observacions al Camp de Gallecs.	15 Observació Camp dels Militars.	16 Observació Camp dels Militars.	17	18 Observació Camp dels Militars.	19 Buidatge de les observacions del Camp dels Militars	20
21 Segona tutoria TFG	22	23 Recerca documents més científics.	24	25	26	27
28	29 Revisar i fer canvis tasca 2.	30	31			

ABRIL

MAIG

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
				1	2	3
4 Entrega taula de canvis tasca 2.	5 Observaci ó Camp dels Militars.	6 COLÒNI ES	7 COLÒNI ES	8 COLÒNI ES	9	10
11 Es realitza una història de colònies. Anomena da Som Indis!!	12 Realitzaci ó d'un document explicatiu, del dia a dia de les colònies.	13 Cerca i lectura de més referents teòrics.	14	15	16	17
18 Observaci ó Camp dels Gallecs. Grup 4 anys.	19	20	21	22	23	24
25 Redacció de la fonamenta ció teòrica.	26 Observaci ó Camp dels Militars.	27 Observaci ó Camp dels Militars.	28	29	30	

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
						1
2	3 Observació Camp dels Militars.	4	5	6	7	8 Entrega primera part, tasca 3.
9 Explicació de la metodologia usada.	10	11	12	13 Entrega final tasca 3.	14	15
16	17	18 Observació Camp dels Militars.	19 Buidatge observacions.	20	21	22
23 Canvis de la tasca 3.	24 Observació Camp dels Militars.	25	26 Observació al Riu Colobrés. Grup 5 anys.	27	28	29
30 Estructurar els punts de treball de camp i resultats.	31					

JUNY

Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
		1	2 Canvis tasca 3.	3 Estructurar conclusions.	4	5
6 Entrega tasca 4.	7	8 Tutoria.	9 Modificar treball de camp	10	11	12
13	14	15 Tutoria. Tutoria grupal.	16 Polir conclusions	17	18	19
20 Entrega final TFG.	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

- **Índex de taules**

Taula 1: Llegenda abreviatura espais

Taula2: Observació CM

Taula 3: Observació CG

Taula 4: Observació Co

Taula 5: Observació RC

Taula 6: Paràmetres d'observació

Taula 7: Presentació Resultats CM

Taula 8: Presentació Resultats CG

Taula 9: Presentació Resultats Co

Taula 10: Presentació Resultats RC

- **Índex de fotografies**

Foto 1: RC1

Foto 2: RC2

Foto 3: CG1

Foto 4: CG2

Foto 5: PG1

Foto 6: CM1

Foto 7: CM2

Foto 8: Co1

Foto 9: Co2

Foto10: Córrer1 CM

Foto 11: Córrer2 CM

Foto 12: Rampa terra1 CG

Foto 13: Rampa terra 2 CG

Foto 14: Escalar1 CM

Foto 15: Escalar2 CM

Foto 16: Escalar 3 CM

Foto 17: Simbòlic 1 CM

Foto 18: Simbòlic 2 CM

Foto 19: Cabana 1 CM

Foto 20: Cabana 2 CM

Foto 21: Cabana 3 CG

Foto 22: Cabana 4 CG

Foto 23: Cabana 5RC

Foto 24: Cabana 6 RC

Foto 25: Mans infants

Foto 26: Relació 1

Foto 27: Relació 2

Foto 28: Relació 3

Foto 29: Compartir 1

Foto 30: Compartir 2

Foto 31: Infants al CG

Foto 32: Acompanyament
de l'adult CG